

A DUNAKANYAR TURIZMUSA STRATÉGIAI TERV

készült a Közép-magyarországi Regionális Fejlesztési Tanács támogatásával
a MTESZ Váci szervezetének irányítása alatt
a Dunakanyar települései számára

HITESY BARTUCZ & HOLLAI
Üzleti Tanácsadó Iroda

2002. november

TARTALOMJEGYZÉK:

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	4
ELŐZMÉNYEK	6
<i>Kiindulási feltételek</i>	6
<i>Megtett lépések</i>	7
<i>Meghatározások</i>	9
MEGKÖZELÍTÉS	11
<i>A turizmus peremfeltételei</i>	11
<i>A régió stratégiai helyzete</i>	12
HELYZETÉRTÉKELES	13
A DUNAKANYAR VERSENYHELYZETE	13
<i>A vendégek keresletének változásai</i>	13
<i>A vendéglátók kínálatának alakulása</i>	17
<i>A Dunakanyar turizmusának peremfeltételei</i>	19
TERÜLETI ELEMZÉS	21
<i>Esztergom – Visegrád</i>	22
<i>Börzsöny - Pilis</i>	23
<i>Szentendre és a Szentendrei sziget</i>	26
<i>Vác és környezete</i>	28
<i>Háttértelepülések</i>	30
TERMÉKKÍNÁLAT	31
<i>Épített örökség</i>	31
<i>Aktív és ökoturizmus</i>	33
<i>Vízitourizmus</i>	37
<i>Rendezvényturizmus</i>	38
<i>Fürdőturizmus</i>	39
<i>Falusi turizmus</i>	41
<i>Üzleti turizmus</i>	41
<i>Egyedi kínálat</i>	42
SWOT ÖSSZEFOGLALÓ	43
<i>Erősségek (belső tényezők)</i>	43
<i>Gyengeségek (belső tényezők)</i>	44
<i>Lehetőségek (külső tényezők)</i>	45
<i>Veszélyek (külső tényezők)</i>	46
JÖVŐKÉP KIALAKÍTÁSA	47
TURISZTIKAI PROBLÉMÁK	47
STRATÉGIAI CÉL	51
STRATÉGIA	53
PRIORITÁSOK	53
INTÉZKEDÉSEK	54
PROGRAMTERV	57
<i>Termékfejlesztési programok</i>	58
<i>Humán erőforrás programok</i>	63
<i>Intézményfejlesztés</i>	65
<i>Infrastruktúrafejlesztés</i>	69
<i>Területi fejlesztések</i>	73
<i>A Dunakanyar Térségfejlesztési Tanács működése</i>	74

MELLÉKLETEK.....	76
Turisztikai kérdőív.....	76
Vonzerőleltárak elkészítéséhez rendelkezésre bocsátott kérdőív és útmutató.....	78

BEVEZETÉS

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

Célkitűzés

A Dunakanyar Turisztikai Stratégiája egy olyan alapidokumentum, amely a régió helyzetének elemzése alapján feltárta azokat a fejlesztési **irányokat**, amelyeket a Hitesy Bartucz & Hollai tanácsadó iroda és a régió résztvevő szakmai vezetői és szakértői **együtt** alakítottak ki.

A munka célja egy olyan koncepció létrehozása volt, mely felméri a Dunakanyar reális turizmusgazdasági lehetőségeit és **munkaeszközt** ad a turizmus összehangolt fejlesztéséhez a Dunakanyar Térségi Területfejlesztési Tanács kezébe.

Helyzet

A koncepcióalkotás során alkalmazott megközelítésünk és módszereink kiemelt elemei voltak:

- a turizmus 4 peremfeltételének vizsgálata (attitűd, kínálat, hozzáférhetőség, szállás)
- a Dunakanyar 4 vendégköre kereslete (betelepülők, időszaki lakosok, kirándulók, turisták)
- a régió versenyhelyzete alapján a vonzerők újraértékelése

A stratégia a régió statisztikai és vonzerő adatainak minősítő elemzésén alapul, interjú-sorozat, koncepciók és workshopok összesítése révén készült. Egyértelmű sarokpontjai a turizmus helyzetének:

- pontszerű turistaforgalom és országos átlag alatti tartózkodás, alacsony fajlagos költség,
- kiváltója a javarészt elavult kínálatok, a pontszerű fejlesztések, együttműködés hiánya,
- az agglomerációs helyzetnek hátrányai jobban érvényesülnek, ezzel szemben:
- különleges ökológiai táj, markáns kulturális és épített kincs, egyedi kínálatok terjedése,
- a turizmust fogadó és küldő fővároshoz közel, ideális kiegészítői lennének egymásnak,
- az önkormányzatok összefogása stabil alapja a stratégia operatív lépésekre bontásának.

Összesítve a régióban készült 29 mélyinterjú, a 19 koncepció és a szakértői terepbejárás közös pontjait:

A Dunakanyar együttműködése az utóbbi években fokozatosan csökkent a külvilággal és a régión belül, így agglomerációs helyzetéből jobbára a hátrányokat tapasztalta meg, és fokozatosan lemaradt a nemzetközi turizmus versenyében.

Jövő

A workshopok és a terv készítésében részt vevő térségi szakemberek, politikusok és vállalkozók az aspiratív, azaz a tudatos fejlesztésre épülő jövőképet tűzték ki a Dunakanyar számára:

A Dunakanyar minden szinten együttműködik, hogy a jövőben versenyképes minőségi idegenforgalmi kínálatra épülő, egészséget és kulturális élményt szolgáló turizmus kínálatot nyújtson hosszan itt tartózkodó vendégeinek.

Fejlesztések

A fenti cél eléréséhez az alábbi 3 problémakört kell elsődleges prioritásban megoldani a turizmus gazdájának, amely feltételezésünk szerint a Térségfejlesztési Tanács lesz:

- együttműködés gyengése ⇒ az együttműködés fokozása több szinten (47. old.)
- agglomerációs helyzet ⇒ a központi helyzetből származó előnyök kiaknázása
- érezhető lemaradás az EU-csatlakozás előtt ⇒ turizmus versenyképességének növelése

A fenti prioritásokhoz 4+1 intézkedési szintet jelöltünk ki a turizmusfejlesztés teljessége érdekében, amelyben az átfogó „+1” a marketing tervben található értékesítési program:

- turisztikai termékfejlesztés
- humán-erőforrás fejlesztés
- intézményfejlesztés
- infrastruktúrafejlesztés

A programterv 29 stratégiai turizmus programot rendel a Dunakanyar ezen ágazatának fejlesztéséhez, melynek összefoglalója az 53. oldalon tekinthető át.

Résztvevők

A sikeres fejlesztések alapja a stratégia által nyújtott közös „kiindulópont” és a részvétel:

- önkormányzatok, 3 megye, 3 régió, főváros, idegenforgalmi régió, szlovák kistérségek,
- kis- közép- és nagyvállalatok, kamarák, vállalkozások, oktatás, közszolgáltatók,
- vagyonkezelők, szakmai és civil szervezetek, egyházak, erdőgazdaságok, stb.

Kiemelten fontos az EU szakmai szervezetei (pl. Dep. XXIII.) és az Eurorégiók lobbiszerpe.

Eredmények

A Dunakanyar a jelen dokumentumban foglalt fejlesztések révén az alábbi célállapotot éri el 7 év alatt, azaz 2010-re a programok megvalósítása révén:

- „+1 éjszaka” – az átlagos tartózkodási idő növekedése legalább 3,5 napra,
- magas fajlagos költség, a mai 3.630 Ft/fő/éj értékről jelenértékben másfélszeresére nő,
- a fejlesztések egymást erősítik, így gyorsul a turisztikai beruházások megtérülése.

ELŐZMÉNYEK

Kiindulási feltételek

2001. őszén a Dunakanyar 66 településének polgármesterei **elhatározták**, hogy összefognak a térség jövőjéért és kezdeményezik a Dunakanyar Térségi Területfejlesztési Tanács létrehozását és a térség érdekeinek kormányzati képviseletét. A régió országgyűlési képviselői és megyei elnökei, felkarolva ezt az alulról szerveződő elhatározást, támogatásukról biztosították a térség önszerveződését.

Ez a pozitív **kezdeményezés** lelt hathatós támogatásra a Közép-Magyarországi Regionális Fejlesztési Tanácsnál, amely kedvezően bírálta el a résztvevők regionális fejlesztési pályázatát. A pályázat az **EU tükörrégiós program** irányelvei alapján, a régió turisztikai potenciáljának fejlesztéséhez kapott támogatást, melyet a program gazdája, a MTESZ regionális szervezete stratégia, marketingprogram, web-oldal, információs CD és egy konferencia létrehozására fordít.

Jelen regionális turisztikai stratégiát a Dunakanyar számára a Közép-Magyarországi Regionális Fejlesztési Tanács támogatásával a Hitesy Bartucz & Hollai Kft. készítette. A regionális turisztikai **konceptió kialakítását** - a régió szakmailag megfelelő áttekintése, és pozicionálása érdekében - a régió Tourinformjai, kistérségi menedzserek és szakértők, valamint a helyi vállalkozók közreműködésével végeztük.

A Dunakanyar Turisztikai Stratégiája olyan alapidokumentum, amely a régió helyzetének elemzése alapján feltárta azokat a fejlesztési irányokat, amelyek a az Európai Unió tagjává váló régió sikeres idegenforgalmi fejlesztéséhez szükségesek.

A jelen dokumentumot, sokféle részterület értékes, ám különböző alapú tervei miatt, valamint annak tudatában, hogy idegenforgalmi keresletkutatás a régióban nem készült, **alapidokumentumként** kell értelmezni, amely mint koncepció a közös gondolkodás megindítását, illetve az együttes stratégiai irányvonalak meghatározását segíti.

A munka célja egy olyan stratégia létrehozása volt, mely felméri a Dunakanyar reális turizmusgazdasági lehetőségeit és **munkaeszközt** ad a turizmus összehangolt fejlesztéséhez a Dunakanyar Térségi Területfejlesztési Tanács kezébe.

Megtett lépések

A Dunakanyar idegenforgalmi stratégiájának megalkotásakor alapvető kiindulási pontunk volt a turisztikai **szakma hangjának** megismerése. Olyan fejlesztési tervet készítettünk, amely egy egész térséget átfogó egyeztetés megkezdésének tekinthető. Ennek ismeretében az alábbi lépéseket tettük meg:

- a turizmus nemzetközi, hazai és térségi **statisztikák** alapján, illetve az iparág nemzetközi fejlődéséről készült turizmustanulmányok felhasználása révén elhelyeztük a Dunakanyart az egyre élesedő nemzetközi versenyben,
- értelmeztük, elemeztük, feldolgoztuk a térségben készült idegenforgalmi vonatkozású térségi koncepciókat, **tanulmányokat** és terveket, a sikeresnek mutató elképzeléseket beillesztettük további értékelő munkánkba
- a térség helyi vállalkozóival, illetve kistérségi szakértőivel készült **interjúk** alapján mérlegeltük az egyes turisztikai ágazatok fejlődési esélyeit, a szakmai beszélgetésekben igénybe vettük a Tourinform irodák és további külső szakmabeliek segítő közreműködését

A nemzetközi folyamatok, a turizmus magyarországi fejlődése és a Dunakanyar térségének mélyreható elemzése számára komoly mérvű szakirodalom áll rendelkezésére. A rendelkezésre álló **19 kiinduló dokumentumot** igyekeztük az egész Dunakanyar szögéből feldolgozni, ezek az alábbiak voltak:

- World Travel Monitor – IPK Tourism Consulting München, 2002.
- A magyar lakosság utazási szokásai – Geomédia Kiadó, 2002.
- A Magyarországra látogató külföldiek utazási szokásai – GfK Hungária, 1998.
- A vásárlói magatartások várható trendjei – Dr. Törőcsik Mária, PTE KJK, 2002.
- Országos Területfejlesztési Koncepció – 2000.
- Idegenforgalmi Évkönyv – Központi Statisztikai Hivatal, 2000.
- Kiemelt Üdülőkörzetünk a Dunakanyar – Központi Statisztikai Hivatal, 2000.
- Regionális Gazdaságpolitikai Program Közép-Magyarországnak – Kopint-Datorg, 2000.
- Budapest Közép-Dunavidék Régió Regionális Turisztikai Koncepciója – Horwath Consulting, 2000.
- Váci Kistérség Területfejlesztési Koncepció és Program – Göncöl Alapítvány, 2001.
- Budakalász-Pomáz-Szentendre Átmeneti Zóna szakértői tanulmány – Quo Vadis Consulting, 2000.
- Szentendrei Sziget Fejlesztési Terv – Göncöl Alapítvány, 1999.
- Pest megye Idegenforgalmi Koncepciója – KVIF, 2000.
- Esztergom és Nyergesújfalu Kistérség területfejlesztési koncepciója – Alfadat Kft., 1999.
- Kerékpáros Turizmus / Lóháton – Magyar Turizmus Rt kiadványok, 2001.
- Magyarország Horgászvizei – Topopress, 2001.
- A Vág-Duna-Ipoly Eurorégió turizmusának fejlesztési lehetőségei – Dr. Fekete Mátyás, KVIF, 2000.
- Vác és Szentendre idegenforgalmi koncepciói – 2000, 1996.
- Pilisi medence területfejlesztési koncepciója – 2001.

A Dunakanyar projekt keretében elkészítettünk **26 mélyinterjút**, melyek célja volt feltárni, hogy a térségben működő vállalkozások, intézmények, önkormányzatok hogyan látják vállalkozásuk és a Dunakanyar helyzetét, fejlesztési lehetőségeit, a fejlesztéseket gátló és segítő tényezőket. Információikkal a stratégiaalkotáshoz adtak támogatást:

- Bádonyné Zemplényi Katalin – a váci Tourinform iroda igazgatója
- Berta Barbara és Ocskay Gyula – Ister-Granum Határmenti Kistérség együttműködés munkatársai
- T. Dr. Bereczki Ibolya – a szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum főigazgató-helyettese
- Dr. Deme Péter – a Magyar Nemzeti Múzeum főosztályvezetője
- Dombóvári Tibor – a Pest Megyei Kereskedelmi és Iparkamara, Idegenforgalmi és vendéglátó osztály elnöke
- Dr. Galántai László – Pest Megye közgyűlésének idegenforgalmi főtanácsosa
- Dr. Hadnagy Ildikó – a gödi Pólus Palace Golfklub marketing igazgatója
- Juhász István – a Miniszterelnöki Hivatal Turizmus Államtitkárság regionális turizmuspolitikai megbízottja
- Kisfalusi Márta – a szentendrei Tourinform iroda igazgatója
- Koditek Pál – az esztergomi Cathedralis Tours ügyvezető igazgatója
- Kottmayer Mátyás – a kemencei Matthias Lovas-panzió tulajdonos üzemeltetője
- Lózs Lajos – a váci Beatrix rendezvényhajó cégtulajdonos üzemeltetője
- Nyári József – Göd önkormányzata Strandfürdőjének műszaki-üzemeltetési igazgatója
- Philipp Frigyes – Vác város főépítésze
- Rajki Annamária – A Duna-Ipoly Nemzeti Park idegenforgalmi létesítményeinek ügyvezető igazgatója
- Sánta József – a szobi Magyar Történeti Téma-park projektigazgatója, befektető
- Scherlein Angéla – Esztergom-Nyergesújfalu kistérségi területfejlesztési társulás térségmenedzsere
- Seprenyi Rita – Dorog Térségi Társulás térségi megbízottja
- Simon Péter – a leányfalui Castrum Kft. ügyvezető igazgatója, a Thermal Hotel Visegrád Rt. elnöke
- Sinka Sándor – Rétság és térsége kistérségi menedzsere
- Szikora Imre – a szigetmonostori Rosinante lovasfarm tulajdonosa, nemzetközi érme-nyert főszakács
- Szőke Mátyás – a visegrádi Mátyás Király Múzeum igazgatója
- Tózsér Anett – a Nógrád megyei Tourinform iroda igazgatója
- Zábránszky Papp Klára – okleveles építészmérnök, dunakanyari együttműködések gazdája
- Zeller Tibor – a visegrádi Reneszánsz Étterem, illetve a Sirály Étterem üzemeltető igazgatója

Elemzésünkben az összegyűjtött interjútapasztalatokat megosztottuk a Dunakanyar marketing tervén dolgozó D&T Tanácsadó Iroda munkatársaival is. Az iroda által készített 18 további interjú információit is figyelembe vettük tanulmányunkban.

A kutatás záró fázisában a 9 érintett kistérség térségmenedzserei részvételével **workshopon** vitattuk meg a felmérések, elemzések és interjúk alapján kialakult koncepció tervezetét, illetve a műhely után beérkezett észrevételeket is feldolgoztuk munkánkban.

A projekt során lebonyolított műhelymunkák valamint hasonló nemzetközi projektben szerzett tapasztalatainkra támaszkodva úgy véljük, hogy a Dunakanyar régió Turizmus Stratégiájának elfogadása után, annak továbbgondolásakor, a nemzeti idegenforgalmi stratégiához illeszkedően az **operatív** program további részletes elemzését, kidolgozását kell elvégezni.

Módszertanilag nem célszerű és a felhasználást segítő szempontból sem indokolt a stratégia, illetve az operatív program főbb elemeinek elfogadását – valamennyi érdekelt azonosulását biztosító módon – megelőzően az egyes javaslatokat a jelen dokumentumban foglaltaknál részletesebben kidolgozni, illetve kisebb jelentőségű kapcsolódó fejlesztéseket elemezni. Hangsúlyozzuk, hogy az **összehangolt** fejlesztés lesz az a célravezető lépés, amivel a Dunakanyar mind gazdaságilag mind fejlesztési szándékaiban a legnagyobb befolyást tudja elérni a jövőben. Ezt szolgálja e stratégia.

Meghatározások

A koncepció alkotás és fejlesztési program készítés során a következő definíciókat használjuk:

Dunakanyar: mint régió a Börzsöny, a Visegrádi és a Pilis hegység által körülvett Duna-szakasz mentén terül el, páratlan természeti adottságai, fürdésre, sportolásra, kirándulásra alkalmas tájai és történelmi nevezetességei miatt az **1640 km²** terület jelentős idegenforgalmi vonzerővel rendelkezik.

A klasszikus Dunakanyar **Kiemelt Üdülőkörzetet** vettük alapul tanulmányunk statisztikai elemzésében, ugyanis erre a területre férhető hozzá hosszabb távú gazdasági és szakmai adatsor. A turisztikai termékeknél azonban a 72 települést magába foglaló kezdeményezésről készítettünk elemzést és értékelést.

A térség együttes-egységes kezelése nem megoldott, **3 megyéhez, 3 regionális fejlesztési régióhoz és 1 idegenforgalmi régióhoz** tartozik, azonban ez utóbbi rendkívüli belső eltérései miatt nehezen értelmezhető. A különböző területfejlesztési koncepciókban és területrendezési tervekben „mozaikszerűen” szerepelnek a Dunakanyar egyes részei. A stratégia javaslatot tesz a térség egy egységként való kezelésére.

A régió saját kezdeményezése alapján kialakult együttműködés **66+6 települést** foglal magába, 46 Pest megyeit, 11 Komárom-Esztergom megyeit és 15 Nógrád megyeit:

Bánk	Kemence	Piliscsaba	Sződ
Berkenye	Kesztölc	Piliscsév	Sződliget
Bernecebaráti	Kismaros	Pilisjászfalu	Tahitótfalu
Borsosberény	Kisoroszi	Pilismarót	Tésa
Budakalász	Kosd	Pilisszántó	Tolmács
Csobánka	Kóspallag	Pilisszentiván	Üröm
Diósjenő	Leányfalu	Pilisszentkereszt	Vác
Dorog	Leányvár	Pilisszentlászló	Vácrátót
Dömös	Letskés	Pilisvörösvár	Vámosmikola
Drégelypalánk	Márianosztra	Pócsmegyer	Verőce
Dunabogdány	Nagybörzsöny	Pomáz	Visegrád
Dunakeszi	Nagymaros	Rétság	Zebegény
Esztergom	Nagyoroszi	Solymár	Alsópetény
Fót	Nógrád	Szendehely	Mogyorósbánya
Göd	Nőtincs	Szenterndre	Pusztabereki
Hont	Ósagárd	Szigetmonostor	Tát
Ipolydamásd	Perőcsény	Szob	Tokod
Ipolytölgyes	Pilisborosjenő	Szokolya	Tokodaltáró

Idegenforgalmi régió: A 4/2000. GM. Rendelet alapján meghatározott régiók. A Dunakanyar a 4/2000. GM. Rendelet 1.§(3)-ban megfogalmazottak szerint a Közép-Magyarországi Regionális Idegenforgalmi Bizottság szakmai kompetenciaköréhez tartozik, ezért a további tervezési fázisba javasoljuk a grémium bevonását.

Program: Az Európai Tanács 1999. március 26-i berlini ülésének határozata értelmében a projektfinanszírozásról áttért a programfinanszírozásra, s ez magyarázza azt, hogy munkánk során mi is stratégiai programokban gondolkodunk, illetve a programozás módszerét követjük.

Idegenforgalmi termék: A Dunakanyar számára a szakértői interjúk és a vonzerők elemzése alapján 8 termékcsoportban foglalható össze a termékkínálat döntő része:

▪ épített, kulturális örökség	▪ fürdő és wellness turizmus
▪ aktív és ökoturizmus	▪ falusi turizmus
▪ vízi turizmus	▪ üzleti turizmus
▪ rendezvényi turizmus	▪ egyedi kínálatok

Turizmus: Eredetileg a térségbe érkező, néhány napot tartózkodó vendégeket értjük alatta, akik szabadidős vagy üzleti céllal veszik igénybe a szállás- és programszolgáltatásokat. A hagyományos megközelítéstől eltérően a Dunakanyar esetében tanulmányunk figyelembe veszi, hogy több európai főváros környezetéhez hasonlóan, az idegenforgalom bevételei már nem csak hagyományos turizmusból származnak, hanem az alábbi 4 csoport tekinthető a turizmus alanyának:

1. **Betelepülők** – azon budapesti gyökerekkel rendelkező térségi lakosok, akik fogyasztási kultúrájuk alapján szabadidejükben sokrétűen igénybe veszik, vagy igénybe vennék az idegenforgalom kínálatát a térségben. Javarészt magasabb jövedelmű és végzettségű menedzserek, 1-3 fős háztartások tagjai, többnyire 20-40 év közöttiek.
2. **Hétvégi ház tulajdonosok** – a Dunakanyarban telekkel rendelkező főleg budapestiek, akik időszakosan tartózkodnak a régióban és jelenleg alig vagy csak korlátozottan veszik igénybe a helyi idegenforgalom kínálatát. Középosztálybeliek, többnyire 40 felettiek, akiknek egyre növekvő szabadideje és középtávon növekvő jövedelme figyelembe veendő turisztikai kereslet.
3. **Kirándulók** – a főváros és környezetéből napi úti céllal a Dunakanyarba induló belföldi kirándulók, valamint csökkenő számban külföldiek. Többnyire az aktív illetve rendezvényi turizmus kínálatát használják, jelentős forgalmuk azonban csekély bevételeket eredményez.
4. **Hagyományos turisták** – a régió látogatóforgalmának csak mintegy 20-25%-át teszik ki, legalább egy éjszakára maradó vendégek, sokrétű kínálatot vesznek igénybe.

MEGKÖZELÍTÉS

A turizmus peremfeltételei

Jelen dokumentációban vendégnek tekintünk mindenkit aki az idegenforgalmi termékeket igénybe veszi, aki például szabadidő eltöltés, üzlet, család vagy barátok meglátogatása, szakmai kiküldetés vagy konferencia céljából érkezik.

Ebben az esetben négy fontos tényezőt kell figyelembe venni, melyek megléte biztosítja azt, hogy lehetőség legyen a turizmus működésére. Bármelyik feltétel hiánya, vagy negatív volta megakadályozza a fejlesztési elképzeléseket. Az alábbi négy feltétel alapján készült el SWOT értékelésünk is a Dunakanyarról:

- a helyi társadalom **attitűdj**e és a hagyományos vendégszeretet mellett a régió vezetőinek szakmai felkészültsége, nyitottság a turizmus vendégközpontú fejlődésé-re, a megfelelő számban és minőségben meglévő munkaerő feltételei a sikernek,
- a régió egy-egy célcsoportot megszólító **programkínálata**, látni és látogatnivalói, látványosságai képezik azt a vonzerőt, ami alapján a Dunakanyar arra számíthat, hogy más úti célok helyett a régiót választják a turisták,
- a kiszemelt kínálat **hozzáférhetősége**, mely azonban nem csak a közlekedési útvonal és a parkoló meglétét jelenti, hanem a kitáblázottságot, információk megfelelő meglétét és az egyes szolgáltatók közti kommunikációt ugyanúgy (pl. hogy a szállodás tudja, hol a bicikliszerviz, mi a száma és mikor lehet a vendég kerékpárját javíttatni),
- végül a vendég igényeinek és **szállás**-igénybevétele helyének megfelelő minőségű szolgáltatás, jól felszerelt szobákkal vagy kempingbeállóval esetleg kikötővel, megfelelő gasztronómiával és hotelszolgáltatásokkal.

A Dunakanyar turizmusáról a vendég dönt. Nem a vezetők, nem is a tervezők. Ezért helyzetfelmérésünket a vendégekkel kezdjük. Keresletük változása az igazi feladat a régió számára.

A legtöbb fejlesztési terv keresletkutatásra és **piacelemzésre** alapul az Európai Unióban, ezért fontosnak tartjuk már itt kiemelni, hogy a Dunakanyar vendégkeresletének piackutatása fontos alapkő lesz az operatív tervezés elején.

Mivel koncepciónk nem építhet ilyen felmérésre, ezért – tekintve hogy adataink mély-interjúkra, az elkészült korábbi kutatásokra és statisztikai adatokra alapul – egyes egyedi kínálatok kimaradása az elemzésből nem jelenti, hogy az adott kínálat nem fontos, sokkal inkább az adott szolgáltatás viszonylagos feltáratlanságára, integrációjának hiányára mutathat rá.

A régió stratégiai helyzete

A Dunakanyar elhelyezkedését tekintve igen kedvező földrajzi adottságokkal rendelkezik, ugyanis a nagy küldő piaccal, Budapesttel határos. Így a belföldi turizmus igen jelentős. A Duna révén idővel kiegészülhetne az a tengely Bécs és Pozsony küldőterületeivel. E hármas tengely határozza meg a jelenleg „látogató” jellegű régiót. A Dunakanyar fenntartható idegenforgalmának fejlődése érdekében olyan turisztikai termékek létrehozása szükséges tehát, amely alapján látogatókat a régióban maradó vendégek váltják fel.

Nyilvánvaló, hogy a Dunakanyar nem összehasonlítható a Balaton, vagy Budapest idegenforgalmi látogatottságával. Ennek ellenére a régió stratégiai adottságaira építkezve, olyan idegenforgalmi termékek kialakításával, amelyekkel a látogató forgalom megállítható, a régió idegenforgalmi jelentősége hosszútávon növelhető. Megfelelő idegenforgalmi termékek létrehozása következménye, egy vízbe dobott kő hatásával szemléltethető. Ahogy a kő vízbejutásával a hullámok tovagyűrűznek a központtól, ugyanúgy az idegenforgalom is egyre mélyebbre, a régió belseje felé terjed.

A Hitesy Bartucz & Hollai tanácsadói iroda csapata gondolkodásának eleme a fókuszterületek meghatározása. Ez egyben a legnehezebben elfogadható a régió szereplői számára, mivel komoly döntéseken alapul, amely alapján a fejlődésnek csomópontjai lesznek. Nem lehet minden helyszínt idegenforgalmi úti céllá alakítani, ahogy nem lehet minden közutat idegenforgalmi útvonallá fejleszteni.

Elengedhetetlen egy elsődleges, kiemelkedő fontossággal rendelkező idegenforgalmi termék-kör, portfólió azonosítása. Az idelátogató vendégek fogják megítélni, hogy a termék a nemzetközi kínálati versenyben helyt áll-e. Ez egyáltalán nem egyszerű feladat. Ennek érdekében az 1997-ben, a Magyar turizmus Rt. által készített országos vonzerőleltárt megújítottuk.

1. a váci, szentendrei és nógrádi Tourinform irodavezetők, illetve Esztergomból Koditek Pál szakértői munkával vonzerőlistát készített térsége főbb turisztikai vonzerőiről,
2. két műhelymunkában az elkészült listákat értékeltük és vonzerőleltárt készítettünk, kiemelve a legnagyobb vonzerejű elemeket
3. az így kinyert információk birtokában készítettük el a turizmus területi és termék-kínálati elemzését, amely a vendégekért folyó versenyben érzékelt eredményességet tekinti értékelési szempontjának alapjául.

A vonzerőleltár eredményeit „termékkínálat” című fejezetünkben mutatjuk be. A fókuszterületek elemzése a „területi elemzés” fejezetben található.

HELYZETÉRTÉKELÉS

A DUNAKANYAR VERSENYHELYZETE

A vendégek keresletének változásai

A Dunakanyar gazdasági szakemberei törekszenek arra, hogy jelenben meghozott döntéseik a jövő fejlődési irányainak megfeleljenek, alapot adjanak a szolgáltatások, a programkínálat sikeréhez. Ez azonban gyakran a vendégigények ismerete nélkül, „vállalkozói hiten” alapszik. Szükséges tehát a turizmus keresletének prognosztizálása, a Dunakanyar ugyanis ezen keresleti változásoknak megfelelően ér el sikert fejlesztéseiben.

BELFÖLD

A WTO 2002. évi jelentései alapján pozitív helyzetbe kerültek az elmúlt ősz óta a szárazföldön elérhető közeli országok, illetve a belföldi desztinációk a turizmus nemzetközi piacán. Világszerte növekedett a **belföldi turizmus**, globálisan 3,8% bevételnövekményt ért el 2001.-ben az előző évhez képest.

A 1996-2001 évek keresletkiáramlását, illetve a lakossági felhalmozás mértékét megvizsgálva megállapíthatjuk, hogy Magyarországon is gyorsult a belföldi turisztikai költségek összege. A **szabad-felhasználású jövedelmek** hasznosításában a lakosság a belföldi turizmust egyre inkább igénybe veszi. A trend 2002-2006 között várhatóan tovább folytatódik. A kiváltó okok sokrétűek:

A magyar lakosság időmérlege a KSH 40 ezer főt átfogó felméréssorozata alapján az elmúlt 10 évben drasztikusan átalakult. A keresőtevékenységgel töltött idő az 1987-ben mért napi 280 percről 215 percre csökkent. Ez a döntéshozókat meglepi, mert a saját és környezetük életét ismerve inkább növekedett a munkával töltött idő, semmint csökkent volna. Az időmérleg eredményeképpen a **szabadidős** tevékenységek időráfordítása megugrott, azonban belőlük turisztikai célra a legtöbb időt pont a legkevesebb szabadidővel rendelkezők fordítják, ez a társadalom felső jövedelmi ötöde, mely Magyarország turizmusának 50%-át adja.

Az intenzíven dolgozók magasabb jövedelemmel rendelkeznek, több idegenforgalmi szolgáltatást vesznek igénybe, azonban mivel szabadidejük van legkevesebb, a gyorsan elérhető, koncentrált és egyszerre sokoldalú programot kínáló létesítményeket keresik. Fő kedvencek között a GfK kutatásai szerint a wellness-aktív programközpontokat, az aquaparkokat, a sokrétű kulturális nagyrendezvényeket jelölték meg belföldi úti céljaik között. A belföldi kereslet igényszerkezete tehát az alábbi:

1. A magyar turisták egyre **egészségtudatosabban** élnek. Különösen a fiatal fogyasztók számára a wellness, fitness, testedzés, testsúlykezelés egyre népszerűbb trendek. Budapest határozza meg a keresletet, ahol a siker alapja a közvetítői láncban való **jelenlét**. A Dunakanyar aktív és wellness kínálatai alig láthatók utazási irodák polcain. Nyugat-dunántúli és alföldi fürdők, észak-magyarországi fitness- és kastélyprogramok viszik el a kereslet nagy részét.
2. A gyors **hozzáférhetőség**, az idővel való gazdálkodás és az időmegtakarítás egyre nagyobb fontosságot kap. A „félkész menü”, **programcsomagok** a legcsábítóbbak, még akkor is, ha végül egyenként és nem csomagban vásárolja meg a belföldi turista a csomagajánlatok által megismert kínálatot.
3. A magyar lakosság 27%-a járt már külföldön és arányuk várhatóan gyorsan emelkedik. A külföldön jártak tudat alatt is keresik a hazai, külföldön megismert megfelelő kínálatot, témaparkok, **programcentrumok** és létesítmények, rendezvények kereslete jelenik meg így a belföldi keresletben.

A Dunakanyar ideálisan közel van a belföldi kereslet döntő részét adó Budapest és környezetéhez. Gyorsan elérhető helyszín a kereslet nagy része számára, természeti adottságai révén egészségtudatos imázsa kitapintható, kulturális örökségei jó alapot nyújtanak rendezvényi programcentrumok kialakításához, valamint több településén sokrétű wellness programcsomag kialakítása vált reálissá az elmúlt években.

Azonban a Dunakanyar általában nincs jelen az értékesítési láncokban, kínálata a legtöbb esetben egyedi, koordinálatlan, egy-egy helyszínen általában nem összetett, a programok hozzáférhetősége, programcsomagok megléte és a szállás színvonala a kereslet egyre növekvő részének nem megfelelő szintű.

KÜLFÖLD

A belföldi kereslet növekedése mellett visszaesett 1,3%-al az nemzetközi turizmus, ezen belül is a kalandturizmus iránti kereslet, erősödött viszont az úti célok közötti megközelítése és nőtt a **rövid utazások** száma. A küldő országok között az USA szerepe csökkent, Európáé stagnált, folyamatosan emelkedik Kelet-Ázsia szerepe, Kína kibocsátásának gyors emelkedése miatt.

Magyarországon a 2001-ben megkezdődött külföldi vendégek **fogyatkozása** 2002. évben tovább folytatódott. Az érkező turisták számának visszaesésében szerepet játszhat Magyarország relatív attraktivitása megítélésének változása az új fogyasztási trendek függvényében. Miközben szeptemberig 3%-kal kevesebb vendéget fogadtunk, a fajlagos költsénnövekmény ellensúlya révén közel azonos szinten maradtak turisztikai devizabevételeink.

A FUR berlini nemzetközi kutatócsoport felméréseit figyelembe véve egyes turizmus fogyasztási trendek Európában változatlanok maradnak, mint például

- az összetett **élmény**, egyedi, interaktív programok iránti növekvő kereslet növekszik,
- rövidülnek az utazások időtartamai, földrajzilag koncentrálódik a kereslet,
- miközben növekszik a fajlagos költség, a **magasabb kategóriájú szállások** igénybevétele, illetve a programszolgáltatások fokozottabb kereslete.

A Dunakanyar ezen kihívásokra még nem rendezte megfelelőre kínálatát, a kínálatok szétszórta, kevés rossz idő esetére kialakított program létezik, csak pontszerűen javult a magasabb kategóriájú szállások és programok kínálata. Emiatt a régióba irányuló kereslet főként az alsó-középosztálybeli inaktív és a kisnyugdíjasok részéről jelentős, a küldőterület Szlovákia, Hollandia és Skandinávia, a tartózkodási idő 2,6 nap.

Bizonyos turisztikai szolgáltatások trendjeiben azonban megfordulni látszik az elmúlt években tapasztalt szakmai irány, amennyiben egybevetjük a FUR és a GfK európai kutatásait:

- a termálturizmus – mind a tapasztalt kereslet mind a fejlesztések szintjén – egyre kevésbé kötődik a gyógyhatású melegvizekhez, a szolgáltatások igénybevétele, illetve a fejlesztések súlypontja a vízről a **mozgásra** és testi-szellemi kényeztetésre tevődik át, a fejlesztések ritkán alapulnak kizárólag klasszikus fürdő-szálloda-komplexumra,
- az üzleti turizmusban erősödik a verseny a legtehetősebb vendégekért, tekintve, hogy a korábbi „3 csillagos” vendégkategória sikeres megszólításával azok az egyel magasabb osztályú szolgáltatási kört veszik igénybe, a korábbi **exkluzív** vendégek is követték ezt a dominó-effektust,
- az aktív turizmus részaránya növekszik ugyan, de jelentősebbnek tűnik az, hogy a nem aktív turizmushoz tartozó idegenforgalmi szolgáltatások közt különösen sok **aktív elem** jelenik meg, a megélt kulturális, történelmi, természeti élmények fokozatosan elválaszthatatlan elemévé válnak a piacositható idegenforgalmi szolgáltatásoknak.

A Dunakanyar a nemzetközi fogyasztói kereslet szempontjából erősségekkel és gyengeségekkel egyaránt rendelkezik, amelyekből az elmúlt időszakban az utóbbi erőteljesebben érvényesült:

- *lassú hozzáférés, a programok és élmények térbeli és időbeli koordinátlansága hátrányosan érinti a gyors, komplex, impulzív élményt igénylő keresletet,*
- *alacsony szinten van a térség legnagyobb részében a szállásslolgáltatás színvonala, a belső közlekedés a főtengelyeket kivéve – amelyek nem feltétlenül egyeznek a turistaigényekkel – szezon és a hétvége kezdetén és végén a főutak budapesti bevezető forgalma hosszú várakozó sorokat alakít ki,*
- *az aktív turizmus szolgáltatások száma növekedőben van, de azok ismertsége, a szolgáltatások komplexitása és infrastruktúrája elmarad a nemzetközi igényektől, ez utóbbi önkormányzati-magán összefogást indokol (pl. esztergomi kikötő)*
- *a terület szolgáltatásai igen kevésbé interaktívak, hiányos a nyelveken tudó animációra is felkészült fogadó személyzet megléte, az egyes programokban található aktív elem egyes ifjúsági turizmus rendezvények kivételével nem ismert,*
- *kevés példát találni magasabb kategóriájú szolgáltatások és magasabb költség lehetőségeinek kielégítésére (pl. kihasználatlan kerékpárút-forgalom).*

Fenti gyengeségek miatt nem érvényesül a nemzetközi érkezésekben **Budapest küldő hatása**, amely pedig nagy tartalékokat rejt. A belföldi turizmusban is érzékelhető egyes verseny régiók elszívó hatása, ahol a koordinált fejlesztések a kereslet trendjeinek megfelelő változásokat indítottak meg. A kínálat lassú változása a kereslet kedvezőtlen alakulását idézte elő az elmúlt 5 évben a Dunakanyarban, amikor is becslések szerint 15%-kal csökkent az idegenforgalmi bevételek nagysága.

A *kitelepültek* kereslete főként az aktív turizmus szolgáltatásaira összpontosul. Lovas, kerékpáros, sport és wellness kínálatokban azonban ritkán találunk jól kiépített és megszervezett programlehetőséget, sok község ezért alvótelepüléssé alakul, ahova csak pihenni megy haza Budapestről a lakos és szabadidős sport- és wellness-programjainak egy részét is a főváros egyre bővülő kínálatából választja.

A *hétvégi házak lakosai* sok esetben téliesítették épületüket és „kitelepültté” váltak, akik ezt nem tették meg, azok viszont nyári szabadságukat töltik gyakran a Dunakanyarban és viszonylag kevés szolgáltatást vesznek igénybe. Az utóbbi időben a családi programok és a kulturális rendezvénysorozatok pozitívan szólították meg ezt a réteget, mely nagy számban vesz részt főként a rendezvényeken.

A *kirándulók és turista vendégek* tipikusan 3-6 órát tartózkodnak a Dunakanyarban. Az érkező egyéni vendégeknek és csoportoknak kevés helyszín készült fel olyan program kiajánlásra, amely többnapos tartózkodást eredményez. A Dunakanyarban szállodában megszállók tartózkodása is folyamatosan alacsony 1991 óta, mintegy 2,6-2,7 napot tesz ki. Ez is rámutat arra, hogy hiányosak a hosszú tartózkodást ösztönző programok.

A vendéglátók kínálatának alakulása

1999-ben a Dunakanyar az egy vendégéjszakára jutó bevételeket illetően a 4., kereskedelmi szállásdíj-bevételek és a vendégek száma alapján az 5. helyre került, szállásférőhely-kapacitása tekintetében pedig az utolsó helyen végzett Magyarország 7 kiemelt üdülőkörzete között.

A térség kapacitásainak erőteljes fejlesztése a 60-as, 70-es évekre tehető, amikor a **szociálturisztika** keretében létrehozott kínálat kialakítása megtörtént. Ezen intézményi üdülők, pihenőházak jórészt a vízparti településekre összpontosultak. A szervezett utaztatás és fizetővendéglátás időszaka után a régióban a turisztikai létesítmények **átalakítása** piacgazdasági elvárások szerint megtorpant, így alakulhatott ki az üdülőkörzet turizmus ágazata szerepének visszaesése.

Szálláshely szolgáltatással és vendéglátással a statisztikai régióban 2.348 vállalkozás foglalkozik, az összes vállalkozás 5%-a. A bruttó hazai termék 3%-át állítják elő, döntő többségük **alulfinanszírozott kisvállalkozás**. A régió becslések alapján 1 millió vendégéből 1999-ben mindössze 122 ezer szállt meg a Dunakanyarban, közel 400 ezren Budapesten, a többiek pedig nyaralókban és hétvégi házakban.

A Dunakanyar **szálláskínálata alulfejlett**. Rendkívül kevés szálloda található a térségben, a szálláshelyek nagy része alacsonyabb kategóriájú kemping és panzió. Más üdülőkörzetekhez képest az összes kapacitásnak csak csekély része szállodai ágy, a régió vendégszám alapján egyenrangú a kisebb területű és lélekszámú, de hasonló kapacitású Velencei-tó és környezet eredményeivel. Árbevételekben azonban mintegy 30%-kal elmarad az egy főből származó szállásbevételeket vizsgálva.

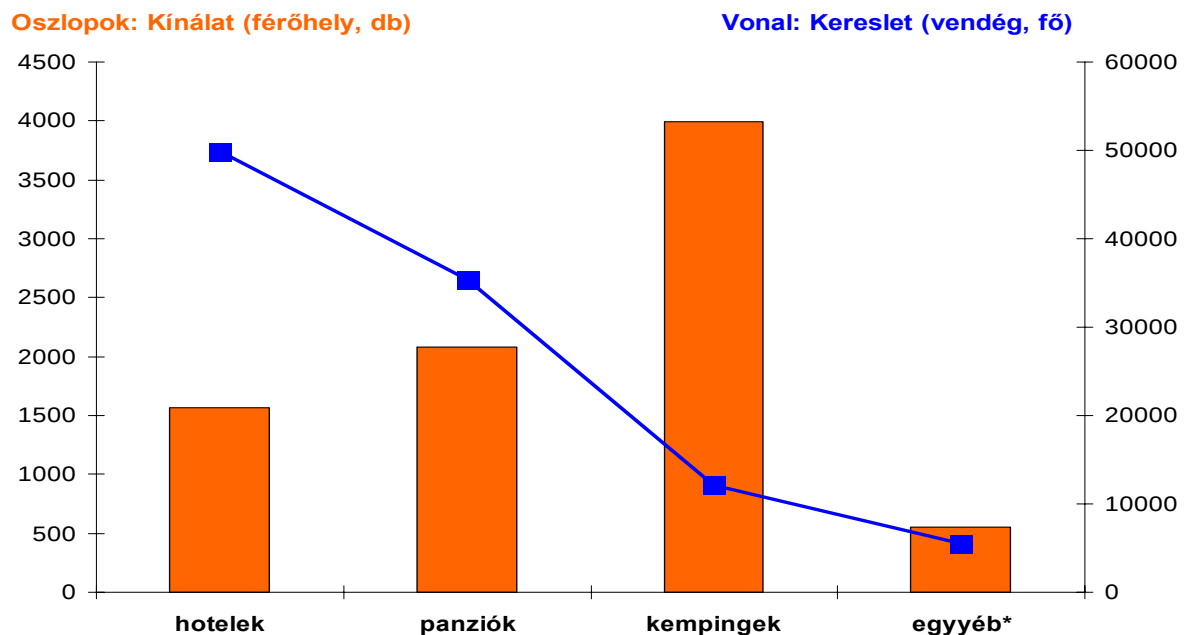
	vendégek	külföldiek	hotelar	költség /	tartózkodó
Dunaka	152.	17	17	3.630	2,3
Velenc	132.	35	25	4.720	5,4
Magyaró	5.978.	18	32	6.301	3,1

1. táblázat: vendégszám és további mutatók összehasonlítása más üdülőkörzetekkel
(Forrás: Mapinfo – KSH 2000).

A régióban a vendégek **átlagos tartózkodási ideje** már 1990 óta alig haladja meg a 2-2,5 napot. A régió számára rendkívüli fontosságú feladat a hosszú tartózkodást elősegítő programkínálat és a hozzá illeszkedő szállásslátogatás kialakítása.

A Dunakanyar döntően a **belföldi turizmusból** él. A vendégek 83%-a magyar és a néhány meglévő nívósabb szálloda jelentése alapján folyamatosan bővül azok köre, akik megengedhetnek maguknak egy felfrissítő hétvégét a Dunakanyar egyik hotelében.

Alábbi grafikonnal azt kívánjuk érzékeltetni, milyen viszonyban van a jelenlegi szálláskínálat és kereslet egymással. Jól kitapintható, hogy a szálláshely-szerkezet az alacsonyabb színvonalú **kempingekben** összpontosul, melyek kihasználtsága igen alacsony.

1.ábra: szálláskapacitás és kereslet az egyes szálláshelytípusokban
(Forrás: Mapinfo – KSH 2000.)

Szezonális szempontjából csak a szállodák forgalma kiegyensúlyozott, a kempingeket jobbra csak májustól szeptemberig keresi vendég, de a falusi szálláskínálatot és a panziókat is igen kevesen veszik igénybe november és március között.

1999-ben a gasztronómiáról 1440 vendéglátóhely gondoskodott a Dunakanyarban, közülük azonban **éttermi minősítéssel** az üzletek 20%-a rendelkezett. Az éttermi ellátottság tehát gyenge, kivételt ez alól Visegrád és Szentendre város képez.

Összefoglalva kijelenthetjük, hogy lehetőségeihez mérten szűkös vendéglátó kínálattal bír a látványosságokban gazdag régió. Ez tükröződik a vállalkozási hajlandóság terén is. A Dunakanyarnak ugyanis a vállalkozások alapján képviselt országon belüli részaránya az építőiparban és az iparban a legnagyobb (4-4%), a szálláshely-szolgáltatás és vendéglátásban pedig lehetőségeihez képest szerény, 2,5% körüli.

A Dunakanyar turizmusának peremfeltételei

Az alábbi fejezetben a turizmus peremfeltételeire koncentrálni vizsgáltuk meg, milyen helyzetben van a Dunakanyar turizmusát működtető emberi és művi háttér.

HUMÁN INFRASTRUKTÚRA

A Dunakanyar 302 ezer lakosával azon kevés térségek egyike, ahol a népesség növekedik. Az elmúlt 10 évben mintegy 21 ezer **betelepülő** gyarapította a lakosságot, a térségbe települő fővárosiak révén az **aktív népesség** aránya növekszik, jelenleg már 65%, azonban egy részük nem a térségben talál munkát.

A Dunakanyarban a közép. és felsőfokú végzettségűek aránya magas, a **szellemi** foglalkoztatásuk aránya is kiemelkedik az országos átlagból (24,3%). Az idegenforgalmi képzés bővülése észlelhető Esztergom esetében, amely 2002-től felsőfokú képzést is nyújt ezen ágazatba készülő fiatalok számára.

A körzet Magyarország **sűrűn lakott** vidéke (181 fő/km²), a települései jellemzően nagy lélekszámú községek és kisvárosok, az épített **új lakások** száma 1991 óta meghaladja az országos átlagot. Miközben a nagymennyiségű üdülők száma kevésbé gyarapodik, egyre több üdülő alakul lakhellyé, így jelenleg már 113 ezer lakás található a térségben.

KÖZMŰVI INFRASTRUKTÚRA

A kitelepülők, a hétvégi ház tulajdonosok s kirándulók és turisták komfortérzetét jelentősen befolyásolja az egészséges környezet megléte. Miközben a vonalas infrastruktúra nagy része kiépítettnek mondható, valamint a városok gondos területrendezése folytán a közhasznú zöldterületek aránya mindenütt növekedett, addig számos további közérzeti elem helyzete rendezetlen:

- 2000-ben a **közterületek rendszeres tisztítását** mindössze 10 településen végezték el közel 800 ezer m² területen, ez azt jelenti, hogy valamivel kevesebb helyen, mint 1995-ben,
- megoldásra vár a porkeltó helyszínek, kiemelten a felhagyott kőbányák, kavics- és homokbányák rekultivációja, Vácon a nyári időszakban a **szállópor** négyszerese az imisszió határértéknek, kedvezőtlen hatású a **levegőszennyezettség** alakulása Esztergom esetében is, amely 1994 óta 25%-kal növekedett, ennek részben a közlekedés, részben az ipar adja alapját,
- 40 településen nincs **szennyvízcsatorna** hálózat, 8 településen pedig a települési folyékony hulladék elszállítás sincs megszervezve, ez abból a szemszögből aggályos, mert a települések egy része falusi turizmusban részt vesz, az így megnövekedett többletszennyezés pedig továbbra is kezeletlen marad.

KÖZLEKEDÉS

A **közúthálózat** alapvetően sugárirányú fejlesztési tengelyek mentén bővül, a hálózat ezen tengelyeken jól kiépített. A Duna két partja közötti közlekedés azonban egyáltalán nem tekinthető megoldottnak, a folyó két oldalát összekötő híd az üdülőkörzetben nem található. A **keresztirányú** turisztikai mozgásokhoz nincs megfelelő közlekedési lehetőség se észak-déli (pl. Budakeszi-Budaörs) se kelet-nyugati (pl. Vác-Tahi) irányban. Továbbá zavaró a turizmus számára az esztergomi **hídátkelés** határátléptetésének fokozott lassúsága.

Fenti körülmények ismeretében aggályos a régió sugárirányú közlekedési csatornáinak továbbfejlesztése, mivel azok budapesti fogadópontjai igen szűk keresztmetszetük miatt csak további forgalomtorlódásokat indukálnak. A keresztirányú kapcsolatok fejlesztése tehermentesítené a fővárost is és megkönnyítené a nemzetközi turistaforgalomba való közvetlen becsatlakozást.

A **kerékpárutak** kiépítése a Duna bal partján összefüggő koncepcióra épül, egyes helyi kezdeményezések bevonása (pl. Nőtinci tó) azonban még nem történt meg turisztikai szempontból. A kitáblázottság alapinformációkra szorítkozik, a legtöbb helyen nincs lényegi **turistainformációs** rendszer a kerékpárutak mentén, a városok belterületén kiépülőben van, azonban ezek a fejlesztések a régióon belül pontszerűek.

A Dunakanyart érintő **vasúti** forgalom 10 év alatt kétharmadára csökkent. A pályákon az agglomeráció és Budapest közötti ingázó és a nemzetközi és belföldi távolsági forgalom, amely a Vác-Szobi vonalon igen jelentős mennyiségű, keveredik. A párhuzamos pályák és váltópontok ritkasága akadályozza a forgalom gyorsaságát. Esztergomnál a MÁV figyelmen kívül hagyja a valós menetrendi igényeket, valamint az egész régióban hiányzik a közlekedési szövetség. Idegenforgalmi szempontból pozitív viszont a nosztalgia gőzösök és a Börzsöny kisvasútjainak újraindítása. A létrejövő attrakciókra számos program és kínálat fűzhető fel.

Sajnálatosan elhanyagolt a Duna **vízi közlekedésének** fejlesztése. Annak ellenére, hogy a nemzetközi vízi turistaforgalom 1996 óta megkétszereződött és Budapest szállodahajó fogadó kikötői kapacitásai megteltek, ilyen irányú fejlesztések hosszú ideig elmaradtak a régióban. Esztergom komoly kikötőfejlesztést hajt végre, azonban kiváló idegenforgalmi lehetőséget nyújtana a kikötőfejlesztés még számos dunakanyari településen. Az idegenforgalom partközeli kínálata főként Vácon és Visegrádon indokolná a fejlesztéseket.

A dunai **jachtforgalom** komoly külső gátja a gabcsikóvó-bósi zsiliprendszer alkalmatlansága. Ennek megszüntetése esetén azonban a régióon fel kell készülnie arra, hogy a jachtforgalom egyedi kikötői szolgáltatásokkal rendelkező fogadóállomások megépülését igényli (vízi-benzinkút, higiénés és kereskedelmi szolgáltatások a parton).

TERÜLETI ELEMZÉS

A Dunakanyar a víz és a hegység, a Duna, az Ipoly, a Pilis és a Börzsöny házasságából született. A Kisalföld és a Nagyalföld végpontjai között, a magyar, sváb, szerb és szlovák kultúrák találkoztak. Európa második legjelentősebb folyamának közepén terül el ez a római hadvezérek, magyar királyok és egyházfők által kedvelt kisvárosi polgári múlttal és lankás falvak paraszti kultúrájával gazdag vidék.

Bár mindenütt kiemelkedő lehetőségekkel bír e régió a turizmus fejlődéséhez, a terület elemzésekor első lépésünk volt az idegenforgalom központjainak azonosítása. A Dunakanyar turisztikai magterületei meghatározásához az iparág alaptényezőit tartottuk szem előtt: az elérhetőséget, a látványosságot valamint a szálláslehetőséget. Ez alapján a régióon belül **jelenleg három magterület** működik:

- Esztergom-Visegrád
- „Pilis-Börzsöny Zöld Régió”
(Pilisszentkereszt, Dömös, Visegrád, Zebegény, Nagymaros, Kismaros, Verőce, Szokolya, Diósjenő, Kемence)
- Szentendre-Leányfalu

	Kínálat (férőhelyszám)		Kereslet (vendégek száma)	
	összesen	szállodák	összesen	szállodák
Dunakanyar	9 390	1 569	122 028	49 843
1. Magterület (Esztergom-Visegrád)	2 509	269	24 662	10 316
2. Magterület (Börzsöny-Pilis)	2 442	754	44 204	28 397
3. Magterület (Szentendre-Leányfalu)	1 344	193	13 839	4 462
Magterületek együtt	6 295	1 216	82 705	43 175
Magterület részesedése	67%	78%	68%	87%

2. táblázat: kínálat és kereslet a régióban (Forrás: Mapinfo – KSH 1999).

A fenti magterületek, azaz **12 település** fogadja a Dunakanyar vendégeinek **68%-át**. Ezen turisztikai központok mellett természetesen számos település igyekszik részt venni a turizmusban, így fejezetünk a 2. terület esetén a nógrádi mögöttes térség, a 3. magterület esetén a Szentendrei Sziget bevonhatóságával is foglalkozik.

Külön szeretnénk kiemelni, hogy a peremfeltételek tekintetében jól elérhető és számos látványosságot felsorakoztató helyszín még, azonban nem kielégítő idegenforgalmi struktúrája (szállások, szolgáltatás) van **Vác**nak és környezetének. Ez az oka annak, hogy területi elemzésünkben mint lehetséges új magterületet is tárgyaljuk.

Esztergom – Visegrád

ÁLLAPOT

A két települést és környezetét nem csak történelemben játszott kettős szerepe és a Duna köti össze, hanem hasonló kínálati együttese is. Történelmi múltjához kapcsolódó régészeti, építészeti emlékeivel, műkincseivel, historizáló rendezvényeivel, termálfürdőjével, dunai elérhetőségével vonzza mindét helyszín a turistákat.

Idegenforgalmi szakértőink kiugróan sok, Esztergomban 50, Visegrádon 11 épített örökséget jelöltek, de Pilismarót és Dömös is rendelkezik ilyen értékekkel. A műemlékek állapota vegyes.

Esztergomban a Vármúzeum, a főszékesegyházi Kincstár és Altemplom, az Árpád-házi Királyi, az érseki és a Bottyán-palota, a Szent-Anna kerektemplom és a prímási palota botanikus kertje mellett még számos épület és helyszín kapott kiváló állapotú minősítést. Problémás állapotú a Szent István Fürdő szálloda épülete valamint a fürdő maga, a Szent Tamás hegy környezete, a Gróf Sándor család palotája, a városi piac és a bevásárló utca, valamint a hajókikötő, a bakancsos túraútvonalak és kilátók és a lovaskínálat.

Visegrádon a Salamon Torony és Fellegvár kapott sok ideig hangsúlyt, állapotát kiválónak értékeli szakértőnk. Szintén jó állapotú a nyári bob-pálya. A további történeti épületek viszont állapotukat tekintve sok fejlesztési lehetőséget rejtnek magukban, így a Vízivár, az Alsóvár termei, a királyi botanikus kert és a Hajókikötő. A Visegrád-Lepencei strand állapota is rendeznivalót jelent.

Dömösön a strand, a kemping és az evezőstábor regionális kereslet számára kielégítő állapotú, a település épített öröksége kihasználatlan. Árpádkori királyi kúria található itt, egy ritka román stílusú épület romjai, állapota sajnálatosan gyenge. A neogót Heckenast-kúria és kastélyparkja nem látogatható, ugyanígy UNESCO-díjas bélyegtervezőnk Vertel István szülőháza sem. Pilismaróton a strand és a vízi turizmus kiépítettsége alacsony. A bakancsos turizmus fogadóbázisa is gyenge állapotú.

Összességében elmondható, hogy a történelmi emlékek nagy része jó, a strandok, a vízi és aktív turizmus kínálatának zöme viszont problémás állapotban van. A kínálat így nem elég sokrétű.

HATÓKÖR

A Dunakanyarban megszálló vendégek egyharmada keresi fel ezt a térséget. Az idegenforgalom részesedése a gazdaságban Esztergom esetében jelentős, már elérte a 7,5%-ot (KSH, 2000.). Visegrádon négyszerese a Dunakanyar átlagának a kereskedelmi

vendéglátás teljesítménye, a gasztronómia sikeresen vonja be a történelmi múlt értékeit is kínálatába. Ez a település az egyetlen, ahol igen magas arányban található szállodai férőhely (212db, Szentendréhez hasonló) és a szállodai vendégforgalom jócskán meghaladja Szentendre eredményeit.

A történelmi helyszínek látogatottsága jelentős, egymillió fő feletti Esztergomban, több százazres Visegrádon, az aktív turizmus helyszínei közül ezt az értéket csak a nyári bob-pálya éri el, több tízezer résztvevője van a visegrádi Palotajátékoknak és az Esztergomi nyári rendezvényeknek. Ezek hatóköre nemzetközi.

Nem csábít viszont elég turistát magához Lepencén kívül a térség egyetlen fürdője, strandja, evezőstábora sem. Még a régióban lakók is átutaznak az esztergomi Mária-Valéria Hídon Párkány Vadas Fürdőjébe az alacsonyabb árszínvonal miatt.

POTENCIÁLOK

A politikai, vallási és részben üzleti turizmus nemzetközi mércével is kezdi felfedezni magának e térséget, így komoly lehetőség rejlik az ennek megfelelő kínálat kialakításába, mint például:

- exkluzív relaxációra, pihenésre építő gyógyfürdő kialakítása
- megfelelő konferenciakapacitások továbbfejlesztése
- madármegfigyelés központ kialakítása (Körtvélyes, Nyárasd, Csitri, Prímás szigetek)
- reneszánsz témapark fokozatos kialakítása (kikötő, kert, vár, fellegvár, vadászlak)

Másrészt a térség fél lábon állása szüntethető meg a kulturális kínálat mellett aktív program-szolgáltatása fejlesztésével:

- integráció az EuroVelo 6 útba Esztergom-Komáromon keresztül (1b és 1d kitérők)
- vízisport centrum és aktív szabadidős központ kialakítása (Pilismarót, Visegrád)
- a dömösi hadi- és lovas játékok továbbfejlesztése, fogadókapacitás kiépítése

Börzsöny - Pilis

ÁLLAPOT

A Pilis mintegy 400, a Börzsöny 600 km² nagyságú erdősége Budapest tüdeje. A két hegység a Duna-Ípoly Nemzeti Park védelme alatt a bakancsos turizmus, az aktív szabadidős tevékenységek széles tárházát nyújtja. A két terület a piros és kék országos túravonal részét képezi, kulcsosházak és turista fogadók fogadják a vendégeket mindkét oldalon. Nemzetiségi és zenei rendezvénysorozatok a Duna partján és sport, strand, részben konferencia-létesítmények a hegyek között.

A térség létesítményeinek állapotát mindhárom megye szakértői közepes és gyenge-közepes minősítéssel látták el zömében. Főként az alapszolgáltatások (szállás, étkezés) és az aktív szabadidős létesítmények felszereltsége volt az indok. Magasabb minőségű kínálatot Pilisszentkereszt, Zebegény, Nagymaros, Verőce, Szokolya, Diósjenő és Kémence esetében regisztráltak, a többi település ugyan sokrétű, de általában kiépítetlen kínálattal rendelkezik idegenforgalmi szempontból.

Pilisszentkeresztben az Eötvös Lóránd menedékház közepes állapotban található, a turistajelzések sok helyen elavultak, rendezetlenek. Nagyon jó állapotban van a konferenciaszolgáltató helyszín (Nimród) és a szlovák rendezvények is jól szervezettek. A pontszerűen jó minőségű létesítmények összbenyomását rontja, hogy az összekötő részek és a kitáblázottság elégtelen.

Piliscsabán kiváló minősítést kapott az egyetemi campus (igaz idegenforgalmilag alig érintett) és a település egyházzenei rendezvénysorozata, amely szintén szervezettségétől elmaradó vonzeróval bír. A sváb búcsú és a befogadó templom kiváló állapotú, a Pilisi Sólymok találkozója Pilis-vörösváron azonban még a helyszín kiépítettsége szempontjából kezdetleges. Jó minősítéssel rendelkezik a pomázi Dunakanyar Nemzetiségi Találkozó, viszont a településre érkező kerékpárosokat fogadó infrastruktúrát nem elégségesre minősítette térségi szakértőnk.

Jó minősítést kapott a dunabogdányi vízisporttelep, azonban kiszolgáló létesítményei hiányosak. Verőce, Kismaros, Nagymaros, Zebegény mind kiváló minőségű kerékpárúttal rendelkeznek, azok bevonása a kínálatba, a megfelelő szerviz és információs létesítmények még foghíjasak. A túrautak kitáblázása a Duna-Ipoly Nemzeti Park gondozásában több helyen megoldott (pl. Kóspallag, Márianosztra, Nagyborzsöny, Szob), másutt megoldatlan (Kémence, Perőcsény, Letkés, Diósjenő). A víziturizmus kikötő-kapacitása rendkívül hiányos a Duna partján, rendezetlen szabad strandokat, csak szerényebb igényeknek megfelelő kempinget, vízisporttelepet találtunk, egyedül Zebegény kikötője érte el a jó minősítést, illetve Kismaros Dunakanyar üdülő-faluja.

A Börzsönyben a kiépülőfélben lévő kisvasút szép példája az értékmentésnek. A térségben található lovaspanziók, sípályák, strandok és kulcsosházak, valamint a falusi vendégfogadók kínálata szerény keresztmetszetű, javarészt csak részben kiépített (van pozitív példa is, pl. Szt. Orbán fogadó). Kémence, Diósjenő, Szokolya, Kóspallag, Márianosztra, Nagyborzsöny kínálata ezek alapján közepes állapotúnak tekinthető. Az épített örökség emlékei közül Nagyborzsönyben a falusi emlékek (vízimalom, tájház), Márianosztrán a Magyarok Nagyasszony Kegytemplom jó állapotban található. A Drégelypalánki Vár sajnálatos módon továbbra is közepes állapotú, viszont komoly harci játékok színhelye.

Bánkon és Nőtincsen a helyi tó környezetében találhatunk igen jó állapotú fejlesztéseket, úgy mint a strand és tavi színpad az elsőnél, illetve egy csónakázótó, csónakház és a tavat körbejáró kerékpárút a másodikonál. Diósjenőn jó állapotú kemping fogadja vendégeit, valamint Hont, Rétság, Nőtincs és Szendehely rendelkezik közepes felszereltségű lovardákkal.

Összefoglalva elmondható, hogy a bakancsosok birodalma kevés magas színvonalú aktív programot és szolgáltatást nyújt. A magas minőségű, ám pontszerű magánberuházások nem kötődnek össze a szintén magas színvonalú kerékpárút, kisvasút és a kihasználatlan Duna által. Az erdei utak jelzései, információs pontjai rendezetlenek, a térségnek komoly lehetőséget adna az szétszórt kínálatok szorosabb összekötése jól kiépített túrautakkal. Rendezvényi téren már megkezdődött egy erős együttműködés, a Dunakanyar Művészeti Hetek illetve az Ipolymenti Nemzetközi Néptánczenei Fesztivál folyamatosan bővülő kínálattal jó példát ad a magán és közszféra együttműködési lehetőségéről.

HATÓKÖR

A szakértői megítéléssel azonos információkhoz jutottunk a térség bejárása során. A fent említett 7 település területén (Pilisszentkereszt, Zebegény, Nagymaros, Verőce, Szokolya, Diósjenő és Kémence) észleltünk nagyobb idegenforgalmi aktivitást, melyet a statisztikai adatok is alátámasztanak. A Dunakanyar szállást igénybevevő vendégeinek közel ötöde e 7 településre látogat, főként Zebegény és Pilisszentkereszt fogad még külföldről is vendégeket.

A saját turisztikai kínálattal is rendelkező fogadók és hotelek látogatottsága jelentős, külföldi turisták is megfordulnak Zebegényben és Pilisszentkeresztben. Szintén növekszik az érdeklődés a Dunakanyar Művészeti Hetek programja és az Ipolymenti Nemzetközi Néptánczenei Fesztivál iránt és klasszikusan százezres nagyságrendben látogatják a Börzsöny és a Pilis belső területeit a budapestiek. Növekszik a Drégelypalánki Szondi Napok forgalma is.

A térség az egyre növekvő igényű fővárosi lakosság szemében konkurensévé válik Göcsejnek, a Bakonynak és Eger-Mátra vidékének. Helyzeti előnye a térségnek, hogy nagyon közel van a küldőpiachoz, de ez önmagában csak a napi kirándulóforgalomhoz elég (bakancsos: Pilis és Börzsöny települései, vízi-evezős: Dunabogdány, Nagymaros, Verőce).

Nem fordul meg elég turista a falusi vendéglátóhelyeken és újabban a turistaházaknak is stagnál a forgalma. Az időben megtett fejlesztések, a megkezdődött programkínálati fejlesztések összehangolása vehetik annak elejét, hogy a Pilis és a Börzsöny vesztese ne legyen az erősödő piaci versenynek.

POTENCIÁLOK

Külön említést érdemel az Ipolypart (Ipolydamásd, Letkés, Ipolytölgyes, Vámosmikola, Tésa), amelynek palóc, sváb jegyeket viselő ingatlanjaiból mintegy 25% már most is budapestiek és külföldiek kezelésében van. Ez az időszakos lakosság komoly vásárlóerőt jelenthet a környékben kialakított kínálatok fejlesztése esetén.

A helyi vállalkozók és önkormányzatok számos fejlesztési elképzeléssel látják lehetségesnek a vendégek idecsalogatását:

- Szobon magyar történelmi témapark és aquapark kialakítása 70 hektáron (középkori város, mesterségek bemutatása, állatkert, szálloda, horgásztó),
- a Szob-Nagybörzsöny kisvasút továbbépítése Nagyirtáspusztá-Márianosztra irányban,
- Kerékpárút továbbépítése az Ipoly-mentén,
- Jachtkikötő komplex létesítmény építése Verőcén illetve Nagymaroson.

Szakértőnk potenciálként értékelte Drégelypalánk várának rekonstrukcióját, a Nőtincsi tó idegenforgalmi alapszolgáltatásainak fejlesztését, a berkenyei falusi turizmus kezdeményezés felkarolását, a kemencei lóvasút kialakításának megfontolását, a nagymarosi kemping vízi centrummá fejlesztését, illetve a szobi Luczenbacher kastély fejlesztésének megvizsgálását.

Szentendre és a Szentendrei sziget

ÁLLAPOT

A folyó két partján a zajos turizmus és a csendes pihenés kontrasztja a meghatározó. Szentendre a főváros „kötelező kiegészítéseként” látogatandó ékszerdoboz (mint pl. Bécsnek Klosterneuburg vagy Berlinnek Brandenburg), idillikus városképi, nyüzsgő művészeti, színes rendezvényi kínálatral csalogató kisváros. A Szentendrei Sziget eközben a teljes nyugalom szigete, ahogy ezt Eszterházy Péter leírta: „a Szentendrei-szigeten ... ott ülve egy rozoga, kiszolgált széken ... figyelve a hazatérő halászok komótos, régimódi mozdulatait, egy pillanatra nem tudva én vagyok-e a parti homok, a víz, a halász, a kagyló, a hal, a fény, avagy a roncs szék ...”

Szentendre óvárosának épületállománya látványra változatos, izgalmas, ez imázsának alapja. Azonban az óváros képe a folyamatos beköltözések és felújítások révén állandóan változik, nem mindig előnyére. A kiváló állapotban lévő Belgrád-templom, több dunaparti villa, egyháztörténeti gyűjtemény, múzeum és galéria mellett megújításra szorul a Pozsarevacska templom külseje, egy-egy óvárosi utcácska rendezetlen benyomást kelt, egyes frekventált helyeken pedig megoldatlan a higiénés infrastruktúra (pl. Kovács Margit múzeum). A település további részein komoly kérdést vet fel a Közlekedési Múzeum állapota, valamint a Szabadtéri néprajzi Múzeum megközelíthetősége és a parkoló létesítmény rendezése.

Leányfalu, villái és strandja révén híres. A villák folyamatosan megújulnak magántőkéből, de nem látogathatóak javarészt, a strandfürdő pedig közepes infrastruktúrájával egy előnytelenül szűk környezetbe beszorítva, kis területen szolgálja ki vendégeit szerény színvonalon. A fürdő jelenlegi üzemeltetője nem lát lehetőséget a létesítmény megújulására.

Tahitótfalu leggondozottabb létesítménye, szakértőnk elemzése szerint paradox módon a Taiji Park, tekintve azt, hogy a Pollack Mihály szüreti ház állapota fokozatosan romlik. A falu sikeres eperfesztivál programját egy kevésbé kiépített helyszínen, a Duna-híd hídfőjénél rendezi meg évente, azonban a helyszín a rendezvény további fejlődése esetén elégtelen lesz.

A Szentendrei-sziget középső részén (Horány, Surány) kistelkes üdülőfalvai, hétvégi házai határozzák meg a tájképet, a sziget végében azonban igen szép állapotban található két idegenforgalmi vonzerő, a Kisoroszi Golfpálya és a Protestáns Konferencia-telep, melyek környezetüktől független pontokként egy határozott célcsoport jól kiépült helyszínéként üzemelnek. Szigetmonostor, Pócsmegyer és Tótfalu lovas vendégfogadói egy az egész szigetet átfogó lovasszövetség és lovastúra útvonal részeként lennének a legvonzóbbak, azonban az idáigi (polgármesteri) próbálkozások nem vezettek sikerre.

HATÓKÖR

Szentendre a Dunakanyarba látogató külföldiek jelentős részének úti célja, azonban csak a vendégéjszakák 7%-a keletkezett itt 2000-ben, ez lassú visszaesés az 1990-es 11%-hoz képest. Valószínűleg nem a vonzerők szorultak vissza, hiszen itt található a Dunakanyar első és harmadik leglátogatottabb múzeuma, a Skanzen és a Kovács Margit Múzeum. A városka szálláskapacitásai azonban már szűk kapacitási és szolgáltatási keresztmetszetükkel nem felelnek meg a mai kor igényeinek. Másrészt folyamatos probléma az óváros éjszakai élete a zaj szempontjából a helyben lakóknak, illetve annak hiánya a vendéglátók és a turisták szomorúságára egyaránt.

Leányfalut a kemping adatai alapján alapvetően belföldi látogatók keresik fel. A kitelepültek és hétvégi, nyári „kiköltözők” nagy számban veszik igénybe a strandot, de Szentendre lakosai is. Tahitótfalu vendégeinek nagy része szintén ebből a körből származik.

Komoly nemzetközi forgalmat bonyolít Kisoroszi két létesítménye, azonban az ide érkezők nem veszik igénybe a Sziget egyéb kínálatait. Pócsmegyer és Szigetmonostor tipikusan a főváros lakosait látja el szabadidős programokkal. Családok, fiatal párok keresik fel a könnyű lovaglási terepet nyújtó sík környezetet.

POTENCIÁLOK

Szakértőnk szerint Szentendre legfőbb potenciálja városképi adottságainak finomításában rejlik. A Szentendrei-sziget pedig az elvonult, csendes pihenésé változatos, de zajtalan mozgásformákkal (lovastúrautak, kerékpárutak, madármegfigyelés). Ettől függetlenül az interjúk során megszólaló vállalkozók szerint az alábbi potenciálokat tartják fontosnak:

- lovastúra útvonalak kialakítása, valamint család és gyermekközpontú szabadidős központ („Budapest játszótér”) létesítése a Szentendrei-szigeten,
- gyümölcsfesztivál sorozat a tahi eper, a kisoroszi szilva és a leányfalu befőtt témakör közös megrendezésével,
- Szentendrén a Castrum történelmi és művészeti szórakoztatóközpont megépítése, valamint nagy befogadóképességű négy csillagos szálloda megépítése az óváros peremén, gazdag éjjeli animációval és garantált programokkal működő óvárosi „művész-utca” kialakítása
- Pomáz, Budapest, Szentendre határában a rendezvényi és aktív turizmust szolgáló létesítményközpont létesítése az egykori bányatavak mentén (ami idővel a Sziget-fesztivál új helyszíne lenne)

Összefoglalva megállapítható, hogy a térség dilemmája, a csendet kereső kitelepülők és a pezsgő életre voksoló vállalkozók között rendezendő. A terület egyedi imázsának, hírnevének nagy értéke lehet az az összefogó cél, amelynek érdekében mindenki elkötelezett.

Vác és környezete

ÁLLAPOT

Vác és a tőle délre, délkeletre fekvő terület a 60-as és 70-es évek területfejlesztése számára idegenforgalmi szempontból szűz terület maradt (Sződliget és Vácrátót kivételével). A zsúfoltság és telekelaprózódás elmaradása, a kisebb környezeti terhelés és könnyen formálható imázs is öröksége azonban a térségnek, amely lendületesen fejleszthetővé teszi, kiaknázva épületkincseit, a szélesebb Duna-ág vízi sportját és közlekedését.

Vác a Dunakanyar kevésbé kihasznált települése, csak 21. helyen áll a vendégérkezések rangsorában az üdülőkörzet települései között. Hiányzik a városból a tudatosan kialakított sétálórész, a hajókikötő, a magasabb kategóriájú szálloda és a sokáig nyitva tartó sokoldalú vendéglők, galériák, szórakozóhelyek, programhelyszínek. Számos egyházi és művészeti kincs látogathatósága nem megoldott. Ezek meglétével a város a régió új magterülete lehetne. A legjobb állapotban a székesegyház, püspöki és nagypréposti paloták és Memento Mori speciális kiállítása van, szaporodnak a galériák, és kiváló minősítést kapott a kerékpárút és a Váci Világi Vigalom is. Gyenge viszont a fürdő állapota, amely telekhatáraival beszorítva kevésbé esélyes a megújulásra.

A térség fontos láncszeme Göd, kiemelkedő minőségű golfpályája van előkészítés alatt, melyhez szálloda, lovasfarm és relaxációs fürdő, illetve konferenciatermek épülnek. Eközben a város termálfürdője szerény infrastruktúrájú és kiépítettségű, a belváros arcúata rendezetlen, a dunaparti evezős bázis szerény, viszont igényesen kiépült a kerékpárút környezete.

A kistérség másik szezonális jelentős helyszíne Vácrátót, melynek botanikus kertje gondos kezek munkáját dicséri, a településen kialakult zenei és művészeti élethez azonban szerény, csak belföldi igényekhez mérhető alapellátás (szállás, vendéglátás) alakult ki. Ugyanez mondható el Fót esetében, ahol a felújított Fáy prэшáz gasztronómiai programok, a rk. templom egyházi és zenei rendezvények színhelye, az ide érkezők azonban többnyire napi látogatók. Sajnálatosan gyenge állapotban van a Dunakeszi Lóversenypálya, az országos Jazz Fesztivál infrastruktúrája közepesnek mondható.

HATÓKÖR

Vác „látens hatókörét” abban is érzékelhetjük, hogy a város előtt elközlekedő szállodahajók mindegyike hosszabb időre lelassít a látványt élvező turisták kedvéért. A székesegyház, valamint újabban a Memento Mori látogatottsága jelentős a külföldiek körében is, a múzeumok és galériák hatóköre csekély. Legkomolyabb látogatószámot a Váci Világi Vigalom és Gregorián Fesztivál mozgat meg, a külföldiek és a nem váciak aránya elmarad, mivel a program későn kerül be a turizmus közvetítői csatornák kínálatába.

Göd hatóköre -- Budapest, Pest és Nógrád megye és kisebb részben dél-szlovákia -- a közeljövőben átalakul. A Palace Pólus Golf Klub aktív előkészítéssel szólítja meg a Budapestre érkező külföldieket és a fővárosi külföldi lakosokat. Az aktív marketing következtében 2003-ban a klub révén mintegy 12-14.000 vendégszakával fog bővülni a település forgalma.

Vácrátót klasszikusan belföldi vendégeket vonz, regionális a szerepe Fót és Dunakeszi kínálatának (kivéve a vincellértalálkozót).

POTENCIÁLOK

A helyi vállalkozók és a szakértők, részben az önkormányzatok is, számos fejlesztési elképzeléssel látják lehetségesnek a vendégek idecsalogatását:

- szállodahajó és nagyhajó kikötő építése, minőségi szálloda építése megfelelő konferenciaturizmus kapacitáshoz kötve,
- a dunakeszi lovaspálya rekonstrukciója és gyakorló, versenyző, bemutató helyszínné fejlesztése,
- egy sétálóutca és rajta gazdag éjszakai élet kialakítása Vác belvárosában (színház, kaszinó, vendéglők, galériák, ajándéküzletek).

Háttértelepülések

ÁLLAPOT ÉS POTENCIÁLOK

A Dunakanyar egyik legnagyobb, hosszú távon is jelentős erőforrása az idegenforgalomban kevésbé bevonódott települések köre, valamint Szlovákia Ipoly-menti településeinek csoportja. A nógrádi kistelepüléseken a falusi turizmus és az aktív turizmus kisebb kapacitásra támaszkodó formái, a pest-megyei Ipoly-mente a házvásárló kitelepülők, a kerékpáros és kisvasúti kirándulók, a dorogi kistérség a fokozatosan kiépülő alkotóházak, a borkultúra és horgászat/vadászat révén kezd egyedi arculatot találni.

A térség háttértelepüléseinek kínálatai kicsiny ismertségűek, kapacitásuk nagyon korlátozott. A program alkotói és a szakértők ezért fontosnak tartják, hogy a térségi fejlesztések a terület legerősebb kompetenciájára összpontosítsanak, a Dunakanyar számára így képezve kapcsolódási pontokat a háttérterületeknek.

Ilyen kezdeményezésnek tekinthető az Ipoly-menti települések naturpark / kultúrtáj programjai, melyben az egyes eurorégiók (Ipoly-, Ister-Granum-, Neogradiensis-Eurorégiók) és a Dunakanyar Charta szoros együttműködését tartjuk szükségesnek. Az EU Leader+ programja által támogatott „ökoporta” program, az osztrák „Buschenschank” mintájára egész Nógrádban és a pilisi térségben is tovább fejlesztendő.

Szintén az említett régiók együttes fellépése és képzési, fejlesztési finanszírozási támogatása segíthetne az önkormányzatoknak Nógrád és Pest megye börzsönyi kistelepüléseinek, melyek komoly erőfeszítéseket tesznek a falusi turizmus kiépítéséhez. Kiemelten kezelendő az Alsópetényi Prónay kastély, mely kiválóan alkalmas szemináriumi turizmus fejlesztésére.

A dorogi kistérségben felkarolandó egyediség az alkotóházak és a borkultúra utóbbi időben erőteljes fejlődése. Közöttük Tokodon a nyári ifjúsági alkotótábor, a Pilicsévi alkotóműhely, valamint a borkultúrát terjesztő „Pincegazdák Egyesülete”, Kesztlöcön egy borházzal és étteremmel kiegészült pincészet, melyhez Klastrompusztán panzió társul. Ez utóbbi ideális helyen fekszik a hegyi kerékpáros utak irányában.

Az egész Dunakanyar térség számára a lehetőségekhez képest szerényen hasznosul a német, szlovák, szerb nemzetiségi hagyományok turisztikai vonzereje. Szétszórtan, az egyes nemzetiségeknek szinte minden településén külön-külön szervezik az egyes fesztiválokat, találkozókat. Ezen programok azonban csak akkor válhatnak turisztikailag vonzóbbá, ha a térség teljes nemzetiségét átfogják, legalább egy évvel előre ismert garantált programokat nyújtanak és megfelelő ismertségüket, elérhetőségüket növelni sikerül. Sikeres mintája ennek a Neogradiensis régió 7 éve működő multikulturális nemzetiségi folklórfesztiválja.

TERMÉKKÍNÁLAT

A Dunakanyar gazdag történelmi örökségével a Duna és zöld tája környezetébe ágyazódik. Sokrétű felüdülést, mozgást nyújtó, egyben kulturális, vallási, rendezvényi kínálatával jelenik meg a turizmus piacán. A régió tehát egyszerre versenytársa például Wachau, Közép-Dunántúl királyi városai, a Krakói vajdaság történelmi kínálatának mint a sportos felüdülést és friss zöld környezetet nyújtó Nyugat-Szlovénia, Észak-Magyarország (Bodrog, Tisza), vagy a Rhone-völgy szolgáltatásainak nemzetközi kitekintésben. A térség 72 településének kínálatát áttekintve válik kézenfekvővé, hogy a térség azonban főként a belföldi vendégek számára válhat fő úti céljá.

A termékkínálat elemzésekor helyi szakértőink vonzerőelemzésére, a vállalkozókkal készült interjúorozatra és a témában elkészült tanulmányokra támaszkodtunk, valamint megvitattuk az egyes területek helyzetét a kistérségek menedzsereivel is. Az így létrejött összegzést mutatjuk be itt, amely a trendek felvázolására, nem pedig katalógusszerű felsorolásra törekszik. Célunk az volt, hogy megismerjük az egyes termékek szűk pontjait, problémáit, lehetőségeit.

Épített örökség

A Dunakanyar gazdag műemléki értékekben, de ezek önállóan csak **pontszerűen** eredményeznek tartózkodást jelentő turisztikai vonzerőt. Épített örökség a régió legtöbb településén létezik, turisztikai hasznosításba bevont elem a regionális szakértők adatbázisa alapján 25 településen található.

Múzeummal az üdülőkörzet minden városa, a községeknek pedig 25%-a rendelkezik. 2000-ben a 46 működő létesítményt 830 ezer látogató kereste fel, közülük a 4 legnagyobb forgalmú helyszínt látogatta meg az összes múzeumi vendég 66%-a. Legkeresettebbek a szentendrei Skanzen, az esztergomi Királyi Palota, a szentendrei Kovács Margit múzeum és a visegrádi Mátyás Király Múzeum voltak.

Történelmi, polgári-paraszi és egyházi épületek egyenletes arányban találhatók a kínálatban. Központjaik is jól kitapinthatók, Visegrád a történelem, Szentendre a polgári kisváros és a paraszti múltat idéző skanzen, Esztergom és Vác pedig az egyházi építészet centruma.

NEMZETKÖZI KÍNÁLAT

Az egyedi történelmi **városkép** a régió nemzetközileg is helytálló termékeleme. Sokrétű vallási, polgári és történelmi épületegyüttessel Vác, Szentendre és Esztergom jelenik meg. Mindhárman jelentős anyagi eszközöket fordítanak óvárosi magjuk utcaféj rendezésére, igaz vannak még komoly kiaknázatlan kincsek (pl. szentendrei Pozsarevacska szerb templom, váci sétálóutca és kikötő). Megoldatlan a szétaprózott vagy alacsony szintű szálláskínálat, a kiállítások rövid nyitva tartása, az éjszakai programok részlegessége és a nem közös **arculat** és piacravitel, mely akadályozza a kínálat bevétel oldali hasznosulását.

Vácon a belföldi, rendezvényi turizmus súlyaránya nagy, Szentendrán a művészeti, rendezvényi és vallási érdeklődésű kétharmadában külföldi kereslet jelenik meg, Esztergom kereslete a legösszetettebb: a vallási, történelmi és rendezvényi érdeklődés mellett politikai és nemzetközi kapcsolatok is vendégeket hoznak, a vendégek többsége külföldi, azonban megfelelő szállást többnyire más településen vesznek igénybe (akárcsak Vác esetében).

Visegrád szintén egyedi arculattal bír, azonban nincs sajátos településmagja. A Fellegvár révén nemzetközileg keresett látványosság, és a Királyi kert elkészülte, a Vízivár és az egykori kikötők reneszánsz stílusú kialakítása visszaadhatná a királyi székhely egyedi **hangulatát**.

BELFÖLDI KÍNÁLAT

Egyedi történelmi hagyatékok **életre keltése** több értékes történelmi épület számára jelent országos vonzerőt és keresletet. Példa erre a Vácrátóti Botanikus-kert zenei rendezvényeivel, a Drégelypalánki vár harci játékaival, a nagybörzsönyi vízimalom működéssel, vagy akár a börzsönyi kisvasutak újra közlekedésével válik érdekessé a látogatók számára. Ez utóbbi 2003-ban Márianosztraig bővül és európai technikai ritkaságokat kelt újra életre.

A sikertörténetek mellett egy régi hagyomány is, a márianosztrai kegyhely is **újraéled**. A búcsú hatóköre átnyúlik a nyitrai kerületre is, ennek hatásaival számolni érdemes. Fót gasztronómiai és zenei programok által újra egyre több látogatót fogad történelmi épületeiben (rk. templom, Fáy présház, Károlyi kastély).

Látványos modern műemlékekkel gazdagodott az elmúlt években például Verőce, azonban szép esztétikájuk mellett nincs közismert **program**. Így azok, illetve például Nagymaros műemlékei (templom, kápolna és stációk) esetében is a helyszínek megállító ereje nagyon kicsiny, látogatóik főként helybeliek és csak akkor érkeznek kis létszámban turisták, ha rendezvényt szervez a helyi közösség (pl. kórushangverseny a Nagymarosi rk. templomban).

POTENCIÁLIS KÍNÁLAT

A szakértők véleménye szerint a **„kövek életre keltése”** a helyszín múltját, történeteit, legendáit, meséit megelevenítő, jól kidolgozott és eladott események által lehetséges. A Dunakanyar számos királyi, egyházi, művészemberekhez, csatákhoz, vallási és történelmi eseményekhez köthető „alapanyaggal rendelkezik”. Az alábbiakban csak ízelítőül emelünk ki néhányat a beszélgetéseken elhangzottakból:

Leányfalu, Dömös és Pilismarót egyaránt több híres személyiségnek volt otthona, az épületek azonban nem látogathatók. Szerb Antal üdülője, Vertel József szülőháza, és a Heckenast-kúria zárt a külvilág előtt, pedig szakértőink potenciális helyszínek értékelték. Pomázon a Teleki-kastély kapott hasonló pontokat. Dömösön egy románkori királyi kúria válhatna feltárás és helyreállítás révén egyedi látogathatósá. Ezek mellett vonzerővel rendelkezhetne a Dunakeszi Lóversenypálya, Alsópetény Prónay kastélya, a Nőtincsi Scitovszki kúria és a Nógrádi Vár, mindegyik helyszín más és más téma mentén nyújthatna egyedi programkínálatot látogatói számára.

Összefoglalva a Dunakanyar gazdag épített emlékek építészeti, természeti adottságaira kialakított, sajátos hangulatú pihenést szolgáló, kulturális élményt nyújtó szolgáltatásokban. Több esetben azonban az épület pusztá vagyontárgy, és így a legritkábban vonzerő. A szakértői beszélgetéseken jól érzékelhető volt, hogy a régió látnivalói nagyrészt kevéssé látogatottak, programot nyújtó látogathatósági viszont többségükben igen. Ez utóbbinál csak a kis múzeumok és gyűjtemények okoznak fejtörést.

Végső soron az ismertség, pozitív imázs, vonzó megjelenés, egyediség mellett a Dunakanyar történeti épületeinek hasznosulásához fontosnak tartjuk még, hogy azok: megfelelően látogathatóak, vendégigény szerint nyitvatartó, optimális animációt nyújtó, közeli vendéglátással rendelkező, aktívan értékesített programú helyszínek legyenek.

Aktív és ökoturizmus

A Dunakanyar legelterjedtebb kínálati eleme a térség 42 településén található meg. Az aktív turisztika szakértői becslés alapján a bevételeknek legalább harmadát adja, tartózkodást jelentő turisztikai vonzerőt képez számos településen (pl. Pilisszentkereszt, Nagybörzsöny, Szokolya, Verőce, Nagymaros, Bánk, Dömös, Kemence) és számos helyszín kedvelt napi kiránduló célként vagy a térségbe települtek körében.

20-20 településen lovas és horgász vagy vadász programok várták a vendégeket, 18 településen a bakancsos turizmus számára épült ki kereskedelmi infrastruktúra. Jóval elmaradva ettől, 10 település készült fel komolyabban a kerékpáros szolgáltatásokra, egyedi

aktív elemekkel kilenc település rendelkezik. Sokrétű, koncentrált kínálat alig található. Néhány településen 4 vagy 5 termékcsoporthoz tartozik a kínálatnak, a többi helyszínen azonban csak egyfajta aktív turisztikai kínálatból választhat a vendég, mint például lovaglás, vízisport, túrázás vagy kerékpáros túra.

NEMZETKÖZI KÍNÁLAT

A külföldi vendégek érdeklődését a **hálózatban kiépült túraútvonalak** vonzzák legjobban. A Dunakanyar kerékpárosoknak igen, evezősöknek és lovasoknak szinte alig nyújt erre lehetőséget.

A Dunakanyarban 2002-ben 69 km **kerékpárút** áll a turisták rendelkezésére. Lényegében Dunakeszitől Zebegényig átjárható a Duna bal partja. Ahol a nemzetközi hálózathoz illeszkedő hosszabb szakasz megépült, már 2002-ben is jelentős számú külföldi vette igénybe az utakat. A Duna jobb partján szakaszos a kiépítettség Óbuda-Leányfalu, Visegrád-Pilismarót között és Esztergom térségében. Itt hiányzik a nagyobb hálózatba csatlakozás nyugati irányban. A Duna nyújtotta **vízi túraútvonal** Dél-németországból és Ausztriából sok akadályba ütközik. Nem csak a bósi zsilip, hanem a korszerű vízisport telepek korlátozott megléte is hátráltatja a vízi turizmust. Ezzel jelentős kérdésként léven szó, külön bekezdésben foglalkozunk. A lovasfarmok esetén hiányzanak a gondosan kialakított és együtt üzemeltetett, értékesített **lovasösvények**.

Külföldi és belföldi egyaránt szívesen látogat olyan helyszínekre, ahol sokféle módon firsülhet fel **különböző sportok együttes megléte** révén. A Dunakanyarban számos helyen felismerték ezt, a teljesség igénye nélkül említünk néhány példát:

- Bobpálya, gypsí-terep, két lovastanya, vadászatszervező iroda és az országos kék és piros túraút Visegrád sokrétű kínálatának összetevői.
- Nagybörzsönyben két lovasfarm, az országos kék és piros túrautak találkozási pontja, vadászház és kulcsosház szolgálják a sokoldalú kapcsolódást. 2000-ben 5400 külföldi töltött e két helyszínen átlagosan 4,4 napot, amely a Dunakanyar átlagához képest figyelemreméltó eredmény.
- Ugyan termálfürdőjén keresztül Göd külföldi, főként szlovák vendégek céljává vált, a településnek gyorsan fejlődő aktív kínálata miatt jelentős vendégszám növekedésre kell felkészülnie. A golfpálya mellett aktív elemként hasznosul 1, hamarosan 2 lovasfarm és már most növekszik a kerékpárút ismertsége. Szakértői interjúk alapján 2003-ban a települési vállalkozók közel 20 ezer vendégéjszakát várnak, ebből 12 ezer a golfszállodáé.

A **vadászat** a Pilis és a Börzsöny területén egyaránt főként külföldi vendégforgalmat fogad. A vadállomány a nagyvadakra koncentrálódik, vaddisznó, őz és gímszarvas található legnagyobb állományban, azonban a muflon, nyúl és fácán is népszerű a vadászok körében.

Az aktív turizmushoz kapcsolódik Szokolyán a gyepsí világkupa, Leányfalun a sumó világbajnokság, azonban ezek időben, létszámban és aktivizáló erőben igen korlátozott kínálatok.

BELFÖLDI KÍNÁLAT

A Dunakanyar aktív kínálati elemeinek nagy részét belföldiek veszik igénybe. A nemzeti park területein igen nagy hagyománya van a **bakancsos** turizmusnak, és ahol ez **további sportelemekkel kiegészül**, ott nagy létszámban fordulnak meg honfitársaink. Néhány példa erre:

- a sziklamászás, siklórepülés, síelés többek közt Pilisszentkereszt sokrétű aktív kínálatának erős pontjai.
- Szokolya a túrázás és a síelés szerelmeseinek nyújt változatos kikapcsolódást,
- a Bánki tó csónakázásra, horgászatra, strandolásra és a kultúra céljaira is sokrétűen hasznosul,
- Kemence és Királyháza között a vadász, lovas, bakancsos turizmus, a síelés kínálata jelentős keresletnek örvend, azonban a kínálat rendezetlensége miatt a vendégek eltérő céljai időnként feszültséget okoznak.

Azok számára, akik Budapestről látogatnak ide, főként a személyes **kapcsolat**, a jó **tapasztalat** a döntő érv. A horgászok kedvenc vizeikhez, a lovasok kedvenc lovukhoz igyekeznek:

- egyre többen tartanak lovat a térség szolgáltatóinál, a magántőke kezdeményezésére épült ki például Szigetmonostoron, Királyházán, Szendehelyen a lovasturizmus. A Szentendrei-sziget déli részében jól kitapintható, hogy a lovas szolgáltatások kínálata koncentráltan, nagy bőségben épült ki, azonban a szakmai és marketingkoordináció még jelentősen alulmarad a lehetőségeknek s nem épültek ki a lovastúra útvonalak sem,
- A régió és környezete jelentős mértékben veszi igénybe a legkülönbözőbb horgászhelyeket. Az esztergomi Kerek-tó, a Diósjenői-tó, a dunakeszi Kavicsbányató, Pilisvörösvár házi-réti víztározója és a pilismaróti Felső-öböl összesen 86 hektáron nyújt nemes halak fogására is felkészített vízfelületet. a Dunakanyart felkereső horgászok, a szövetség becslése szerint több tízezer fő évente, azonban döntően csak napijegyes horgászok, akik nem maradnak a régióban.

A budapesti agglomerációnak nyújt **kikapcsolódási** lehetőséget a pilisi települések sora, színes elemnek bizonyul Pilisvörösvár motoros élete, a squash-csarnok Tahitótfalun, a bakancsos túraszervezetek csoportjaikkal főként Pilisszentlászlót és Szokolya-Királyrétet emelik be kínálatukba. A kulcsosházakban a vendégek rövid időt tartózkodnak (1,8-2 nap). Regionális keresletben az **ifjúsági táboroztatás** realizál valamivel hosszabb tartózkodást (3,5 nap).

POTENCIÁLIS KÍNÁLAT

A **Börzsöny** Budapesttől mért távolsága, belső területén található turistafogadó házak egyre jobb felkészültsége miatt, valamint mivel nem érvényesül a nyaralóházak elszívó hatása és csendesebb a környezet, komoly fejlődési tartalékkal rendelkezik a régió belül. A falusi turizmus megjelenése a nógrádi, a kisvasutak felújítása a pest-megyei oldalon tovább segítheti a térség kínálata fejlődését. Hátráltató lehet azonban az, hogy gyenge a kapcsolat és a másik kínálatának ismerete a szolgáltatók közt, még nem igazán kiépült a túrautak tábláinak, illetve a turistainformációk rendszere, néhány pontszerű fejlesztés még nem vált részévé a kínálatnak (pl. Nőtincs egyedi kerékpárútja).

A régió **túristaházai**, kulcsosházai az idegenforgalmat jobbra költségként és szabályozási problémaként kezelő nemzeti park tulajdonában vannak, mely nem tud fejlesztési forrást biztosítani, pedig a házak jelentős modernizálás után ökoturisztikai csomópontokká válhatnak.

A **madármegfigyelés** tehetős külföldiek úri sportja, kiváló helyszínekkel rendelkezik a régió ezek kiépítésére. Ilyen például Esztergom szigetvilága (Körtvélyes, Nyárasd, Csitri, Prímás szigetek) és Szigetmonostor környezete, ahol az igen jövedelmező „bird watching” kultúrája bevezethető, amennyiben megfelelő szakmai, épületi és marketing lépések történnek.

A Duna jobb partja számára az Esztergom-Győr közti **kerékpárút** létrejöttének kezdeményezése és aktív képviselete jelentős befolyással bír, mert az esetleges régió belüli teljes kiépülés csak ebben az esetben hoz jelentős kerékpáros vendégforgalmat. Fontos lehetőség Pilismarót öblözetének fejlesztése, amely megfelelő előkészítés révén optimális hely egy **vitalitás- és vízicentrum**, valamint gyermektáboroztatás céljára.

A lovas turisztika kínálata az egész régióban egy tevékeny összefogás révén jóval komolyabb vendégforgalmat tudna elérni, mint jelenleg, külön-külön. A legtöbb helyen hiányoznak a kijelölt túraútvonalak, megoldatlan a kínálatok összekapcsolása, a szakemberellátás és szakmai felügyelet, hátrányos a közös promóció hiánya.

Összeségében elmondható, hogy a vendéget aktívan bevonó különböző szolgáltatások folyamatosan gyarapodnak a Dunakanyarban. A mozgás, látvány, felfrissülés, siker élményelemeit nyújtják a régió területén a kerékpározás, horgászat, lovaglás, bakancsos túrázás és számos egyedi sport (sí, gyepsí, bob, sikló-, sárkány- és sétatrepülés, hőlégballon, sziklamászás és gokart).

Gyenge pont az, hogy kevesük működik hálózatban, korlátozott a szükséges útvonal információk, a sporthoz szükséges elemek kiépítettsége, a megfelelő szállás- étkezés- és szervizkínálat jelenléte.

Víziturizmus

A Dunakanyar meredek lejtésű hegyvonulatokkal szegélyezett völgye, hordalékos terasz szelvényei szakaszosan váltják egymást, így Európa második leghosszabb folyójának **tájképileg** legváltozatosabb része, a víziturizmus számára izgalmas helyszín. Menetrendszerű belföldi és nemzetközi hajózás is folyik itt a Dunán, **nemzetközi** vízi turistaforgalom azonban csak Esztergomban zajlik. Rendkívüli helyzet ez, tekintve, hogy 1997 óta Budapest nemzetközi hajóállomás használata megháromszorozódott és a csúcsszezon idején túlterhelt. A növekvő keresletre Esztergomon kívül egy településen sem indult meg tényleges fejlesztés, a szakma képviselői a bősi **zsilip** rendezésére várnak.

KÍNÁLAT

A **hajón érkező vendég** legnagyobb élménye a fedélzetről élvezhető **látvány**. Mind a Dunakanyar, mind part menti városai egyedi szépségűek a vízről tekintve. Esztergomban a MAHART-kikötő és a Hotel Esztergom jacht-kikötője bonyolít nemzetközi forgalmat. A kínálat fejlesztése révén nemzetközi **határállomás** is létesül és a megújult kikötő jelentős kapacitással bővül. Az így partra lépő vendég a törvényi szabályozások miatt azonban Bécstől vagy Regensburgtól eltérően minimális bevételt hoz, mivel az idegenvezetést az utaskísérő végzi. Szerencsés lenne szabályozni a helyi idegenvezetést, ennek lobbijában a főváros is partner. Szentendrén inkább egyéni utasok érkeznek, sűrű menetrendszerinti hajóforgalom üzemel, amelyet mintegy 35%-ban külföldiek vesznek igénybe.

A **hajóját vezető vendég** kikötésekor felfrissülésre, úti tartalékainak **feltöltésére**, megújítására vágyik. Nemkülönben a kikötő közvetlen közelében szeretne **látványosságokat** megismerni. A Dunakanyar kínálatában együtt jelenik meg a **hajózás** és az **evezés** kínálata, azonban mindegyik kiépítettsége korlátozott, szerény színvonalú program és szolgáltatáskínálata révén csak kevésbé hasznosul a Duna, mint vízitúraútvonal (pl. Nagymaros, Verőce, Dunabogdány, Dömös, Sződliget, Göd településeken).

POTENCIÁLIS KÍNÁLAT

Kiemelkedő **táj- és településképi** értéke a Duna irányából Vácnak és Visegrádnak van. Mindkét város megfelelő programkínálattal, vendéglátással is rendelkezik a part közvetlen közelében, a kikötés folyami adottsága ideális, annak létesítményi lehetősége mégsem épült ki. Vácott egy magáncélú hajóállás működik, rendezvény-hajója magas kapacitás kihasználtságú, régió belüli programokat bonyolít.

Mindkét település számára jelentős tartalék rejlik a vízi turizmusban, főként a szállodahajók megállításába való becsatlakozásban. Visegrádon az egykori reneszánsz kikötő újraépítése építészeti kuriózum is lehetne.

Rendezvényturizmus

A régió történelmi szerepéből, királyi, egyházi, polgári és falusi hagyományaiból adódóan egyidejűleg rendelkezik az európai kultúrtörténet egyes korszakainak és egyes milióinak **programalkotó** lehetőségeivel, az egyes művészeti ágak tág alkalmazásával. Főként a zene, a **történelmi játékok és a tánc** a kínálat súlyponti eleme.

A Dunakanyar 19 településén zajlanak jelentősebb idegenforgalmi rendezvények, egy évre **előre ismerhető programokat** azonban csak 4 kínál. Az egyes elemek régiós koordinációja csekély, egyes témák programgazdái között a **koordináció** esetleges. Szakmai becslések alapján még azonban így is mintegy 200 ezer vendég fordul meg a Dunakanyar rendezvényein.

NEMZETKÖZI KÍNÁLAT

A **történelmi játékok** bizonyulnak a Dunakanyar legegységibb rendezvényi kínálati elemének (Visegrád, Dömös). Érthető, hogy egy főváros közelében nehezebb a zene és tánc világában többet mutatni. Nemzetközi palotajátékok, harci csatamegidézések jelentik a legkeresettebb elemeket. A zene, színház és tánc pedig akkor válik Budapest mellett is egyedivé, ha a bemutatás helyszíne, kulisszái különlegesek. A teljesség igénye nélkül ilyen:

- **tószínpad** a bánki tavon, amely a Nemzetközi Néptánczenei Fesztivál egyik helyszíne lett, nyaranta több ezren látogatják meg az itt zajló fellépéseket,
- a **skanzen** színpalai között előadások vonzanak külföldieket Szentendre újjáépült Teátrumába, valamint az egyes hagyományos ünnepnapokon megrendezett események is komoly érdeklődésre tartanak számot,
- **várszínházi** előadásokat tart Esztergom, valamint nemzetközi gitárfesztivált.

Egy **különleges kezdeményezés** révén Tát Magyarország zenekari turizmusának egyik kevésbé ismert mozgatórugója. Mintegy 150 falusi turizmus férőhely kihasználtságát biztosítja az ötletgazda. A német nyelvterületről érkező különböző zenekaroknak biztosítanak fellépési lehetőséget Magyarországon, akik felkészülésükhöz ide érkeznek táborozni.

Számos **program csokorba foglalása** és együttes működtetése szintén lehet a siker kulcsa. Ilyenek a Dunakanyar Művészeti Hetek, melynek azonban nemzetközi látogatottsága valószínűsíthetően a program késői létrejötte és gyenge promóciója révén esetleges, így az nagyrészt csak a magyar közönséghez jut el.

BELFÖLDI KÍNÁLAT

A régió **nemzetiségi életének** eseményei az adott nemzetiséget, illetve a pomázi találkozó esetén mindegyiket jelentősen megmozgatja. Ilyenek Mogyorósbánya szlovák zenekari hangversenyei, szüreti felvonulásai, illetve Pilisvörösvár sváb nemzetiségi gyökerű falunapjai.

A **gyümölcstermesztés hagyománya** is jó alkalmat ad programok kialakítására. Tahitótfalu eperfesztiválja, Szob málnafesztiválja és Leányfalu befőttbajnoksága mind évente ismétlődő garantált rendezvény, mely az adott település hagyományait dolgozza fel, az aktív részvétel elemeinek növelése, illetve a rendezvények közös programépítése és marketingje hozhatna országos hírnevet és keresletet. A Szentendrei Művészkonyha ugyan a nemzetközi keresletet is szándékozott befogni, azonban a vendéglátás referenciái alapján a rendezvényeket jobbra a régió (beleértve Délszlovákiát) lakosai látogatták.

POTENCIÁLIS KÍNÁLAT

Globális trend, hogy világviszonylatban nő a rendelkezésre álló szabadidő, az **idősebb** korosztály aránya és az **interaktív** kulturális élmények keresése. A Dunakanyar ezt a keresletet nemzetközi versenyben csak megfelelően összefogott, kreatív nagyrendezvényekkel tudja elérni.

Példa erre az „Országló Urak Játékai” ötlet, amely Visegrád és Esztergom reneszánszkori életének élővé alakítását jelentené, a királyi étkezés, zene, vadászat, lovagi tornák, játékok, multságok, közlekedési formák, királyi és érseki ceremóniák játékos megelevenítése révén.

Összefoglalva: a Dunakanyar garantált, kulturális értékkel bíró, a helyi lakosság érdeklődésén túlmutató, nyitott rendezvényt, amely a megrendezés időpontját megelőzően legalább egy évvel ismertté válna kevés számban rendez. Ezért a programok többsége belföldön válik ismertté. A térség gazdag népi, egyházi, polgári és uralkodói kulturális tradíciói sok lehetőséget adnak a rendezvények számára.

Fürdőturizmus

A Dunakanyar 6 településén található termáljellegű létesítmény, és további 5 településen regisztráltunk jelentősebb forgalmú strandfürdőt. Hidrogeológiai okokból a térség kevés pontján található olyan **mélyégi rétegvíz**, amely megfelelő mennyiségben és hőmérsékleten tör a felszínre.

NEMZETKÖZI KÍNÁLAT

A nemzetközi igények kielégítésében azon fürdők tudnak részt venni, melyeknek legalább 4 hektár területe és megfelelő mennyiségű termálvize van. Visegrád, illetve Göd termálfürdőjébe a vendégek mintegy 10%-a érkezik külföldről, a létesítmények éves forgalma 100-200 ezer fő közötti. Magas hőfokú, elismert gyógyhatású termálvízre alapulnak, azonban a **medencék** száma, elhelyezkedése, összetétele már nem felel meg a **modern kereslet** követelményeinek. Komoly fejlesztések következtében válhat belőlük nemzetközileg is konkurenciaképes termálfürdő.

BELFÖLDI KÍNÁLAT

A további helyszínek nem növelhető méretük miatt szakértőink szerint belföldi célúnak tekintendők. Szentendre Pap-Szigetén kishozamú termálkútra alapozott strand üzemel, mely relatíve jelentős forgalmát csak a szigeten található kempingnek köszönheti. Kilátásai a kis hozam miatt abban az esetben változhatnak, ha esetlegesen nagyobb hozamú kút kerül feltárássra. Esztergom területén egy több adósságszolgálóval terhelt tulajdonú, kis alapterületű, rendkívül szerény szállodai háttérű fürdő található. A termálfürdő építése folyamatban van. A jelenlegi tervek ismeretében a kínálat országos vonzerejűvé válhat. Japán, római és török fürdőelemek révén exkluzív elemek is létrejönnek a fürdő kínálatában.

Lényegében regionális funkciót lát el Leányfalu és Vác fürdője, a létesítmények környezetének beépítettsége a bővítést korlátozza. Térségi idegenforgalmi feladatokat lát el több hidegvízű strand is a Dunakanyarban, melyek **szép fekvésük** és érintetlen környezetük révén örvendenek sikernek. Ezek Bánk, Dömös, Kemence, Hont, Pócsmegyer létesítményei.

POTENCIÁLIS KÍNÁLAT

A régió közelében jelentős működő termálfürdők jelentenek konkurenciát (Párkány-Vadas, Gárdony, Budapest fürdői), illetve fejlesztés előtt álló létesítmények (pl. Bábolna). Az **élményfürdő** fejlesztés alapjául szükséges nagyobb szabadterületet Göd és Visegrád tud biztosítani. Mindkét település külön helyszínre tervezi a „zajos” élményfürdőt és a **gyógyfürdőt**, illetve Gödön a relaxációs fürdőt. Fontos megvizsgálni a gyógyászathoz szükséges szakemberbázis felkészítését is. Az érintett településeknek pedig fel kell készülniük a környezet ingatlanállományának felértékelődésére, átalakulására. A fejlesztések eredményeként Gödön 50 szoba és 15.000 vendégéj, Visegrádon 200 szoba és 60.000 vendégéj az üzleti tervek sarokszámai.

Esztergom esetében 1,2 hektár áll a Szent István Fürdő rendelkezésére. Némi lehetőséget nyújt a területet híddal egyesíteni az Esztergomi sziget e célra hasznosításba vont 3,2 hektárjával. A Párkányi fürdő ismeretében szerencsés a két fürdő együttműködése, funkció-megosztása, így a relaxációs, regeneráló, exkluzív elemek hangsúlyozása a fejlesztésben.

Falusi turizmus

A térség Magyarország egyik legvárosiasodottabb területe, a falusi turizmus **hangulatának** megfelelő környezettel rendelkezik azonban az Ipolymente és Nógrád megye érintett területein. A külföldi vendég nem csak a környezet szépségeért, de az élő falusi tevékenységek és ünnepek megismeréséért, a bennük való **részvétel** miatt választja ezt a nyaralási formát.

Egyes települések (Szendehely, Ósagárd) önkormányzati szinten is jelentős erőfeszítéseket tesznek a falusi turizmusba kapcsolódásért. Az itt fekvő kistérségek lakosságának alacsony **vállalkozási** hajlandósága és **ingázásból** származó leterheltsége komoly feladatot ad a kezdeményezésre és aktív vállalkozói részvételre alapuló ágazat számára.

A Dunakanyarban a Falusi Turizmus Országos Szövetségének szakmai tevékenysége alapján 5 település vesz részt a termék kínálat létrehozásában, az értékesítésben 2 szervezet (utazási irodák). Az értékesítés volumene alapján a már említett Tát község forgalma emelkedik ki. Négynapraforgós **minőségi** besorolású kínálattal rendelkezik Szendehely, valamint Diósjenő, 3 napraforgós házak találhatóak Nőtincs és Drégelypalánk portái között. Főként a budapesti agglomerációból érkezők számára nyújt kikapcsolódást Borsosberény 2, Tolmács 1 falusi vállalkozó portája. A kijaánlott kapacitások kicsik, 6-24 személy elhelyezését biztosítják településenként.

Üzleti turizmus

A Dunakanyarban **Budapest közelsége** elvileg lehetővé teszi az üzleti idegenforgalom kialakulását. Magas kategóriájú szállodák, nagy kapacitású konferencia létesítmények azonban alig találhatóak itt, igaz incentiv jellegű programok kellő **ötletességgel** könnyen szervezhetők.

Sikeres szemináriumi képzések, céges értekezletek helyszíne Pilisszentkereszt, ahol az elzártság biztosított, de sportos elemekkel kiegészíthető a termekben tartott előadások monotóniája. A célcsoportot ellátó utaztató szervezetekkel folytatott beszélgetésben azonban túl kis kapacitásúnak találják a dobogókői létesítményt. Ezért az igénybevevők javarészt kis- és középvállalatok, általában magyar érdekeltségben.

Esztergom, Vác és Piliscsaba helyzete speciális. Exkluzív helyszín, hölgyprogramok, vendéglátás adottak, a település-imázs jó, politikai, gazdasági és kulturális élete aktív. Így viszonylag gyakran kerülnek megrendezésre találkozók, szimpóziumok, azonban többnapos konferenciára egyik helyszín sem rendelkezik **minőségi szállodakapacitással**.

Egyedi kínálat

A Dunakanyarban néhány ponton speciális vendégkörrel különböző találkozóhelyek alakultak ki, ahol az élmények helyett inkább a gyökerek, az identitás megtalálása, vagy épp új identitás kifejezése a kínálat célja. Általában magas költségigényű, középtávon megtérülő létesítmények, vagy nonprofit intézmények a házigazdái a régió ilyen eseményeinek, ők gondoskodnak a képviselt téma előírásainak szigorú betartásáról. Érdeemes foglalkozni vele, mert intenzív munkaerőigény jellemzi. Környezetében gyakran további programszolgáltatások és szálláskínálat letelepedésére nyílik lehetőség.

A Dunakanyar 6 települése rendelkezik ilyen egyedi vonzerővel. Sajnos mindegyik létesítmény környezete szálláshiányos, erről az üzemeltetők is panaszkodnak. A kínálatok ezért szinte kizárólag napi forgalmat eredményeznek (vagy nem kereskedelmi szállás igénybevételét) és nem járulnak hozzá jelentősen a település gazdasági életéhez.

Szentendre Szabadtéri Múzeuma a **gyökereit kereső városlakó** legjelentősebb forgalmú ilyen intézménye, évente közel 200 ezren látogatják. Esztergom vallási és városközi történeti kapcsolatai rendkívül szerteágazó turistamozgást eredményeznek. Bajorok és Canterbury környéki angolok **zarándoklata**, Lille környéki és felső-frankföldi történeti és oktatási kapcsolatok révén évente több ezer vendég fordul meg a városban.

A Dunabogdány és Zebegény melletti **művésztelep** vendégei a mesterek és tanítványok kapcsolatára épül, Tahitótfalun a Taiji Park egy különleges célcsoport nemzetközi találkozó helye. Kisorosziban évi ezres nagyságrendű vendéget fogad létesítményében a Protestáns Konferenciatelep, köztük szakértői becslés alapján 1/3 részt határon túliakat. Ugyancsak ez a települést ad otthont a golfpályának, mely e presztízsfoglatatosságot kedvelők elzárt környezete.

Szintén különleges csoportnak szól Dobogókő **szív-csakra** legendája, melynek idegenforgalmi infrastruktúrája, az érintett települések látnivalóinak megközelíthetősége és felkészültsége még sok potenciált rejt magában (pl. Pilisszentkereszten még a Lapidárium sem látogatható szabadon).

SWOT ÖSSZEFOGLALÓ

Erősségek (belső tényezők)

Kínálat különleges folyami táj 1000 km² védett erdőséggel, csend és szép flóra, fauna látványos műemlékek, történelmi városmagok
aktív turizmus terén kialakuló összetett szolgáltatáshalmazok
útvonal-kínálatok fejlődése (kerékpár, kisvasút, túraút)
a térség történelmére építő egyedi rendezvénysorozatok létrejötte
a kínálat bővülése magasabb színvonalú szolgáltatásokkal (Göd, Visegrád)
Budapest „ékszerdobozaként” funkcionáló különleges arculatú település
egyes gazdálkodási elemek kreatív bevitele a turizmusba (pl. eperfesztivál)
különleges, új kínálati elemek terjedése (pl. tószínpad, military, várszínház)
két nemzetközi minősítésű golf pálya, lovasbázisok, horgásztavak nagy száma
ideális helyszínek a szemináriumi és tréning-turizmus fejlesztésére

Hozzáférés a legfőbb küldő piac, Budapest közvetlen közelsége
a sugárirányú közlekedési kapcsolatok részbeni jó minősége
egyre több gyorsan elérhető kínálatközpont és rendezvénycsomag (pl. DMH)
összefüggő, elkülönített kerékpárutak
hegységi kisvasutak újraélesztése révén további területek bevonása
idegenforgalmi szempontból kiválóan hajózható váci Duna-ág
hosszabb egybefüggő, elválasztott pályájú kerékpárút
egyedi természeti környezetben feltörő termálvíz

Társadalom önkormányzatok összefogása, régiós támogatás, egyesületek megjelentek, térségek integrált kezdeményezései megjelentek (több turizmusterv készült)
a népesség száma növekszik, az aktív lakosság aránya relatíve magas
magas a szellemi foglalkozásúak és a magasabb végzettségűek aránya,
az idegenforgalmi képzés bővülése (Esztergom, Nagymaros)
részvétel a Vág-Duna-Ipoly Eurorégió kezdeményezésben
nagy számú üdülőingatlan, tulajdonosaik a turizmus kínálat fogyasztói

Vendéglátás kiemelkedő táji vonzerők intakt zöld környezetében kialakított szálláshelyek
a tematikus rendezvényekre, egyedi kínálatra építő vendéglők sikere
programcsomagokat összeépítő minőségi szállásadó megjelenése (Göd)
a küldő piacok rendelkezésre álló kereslete növekszik (Bp. agglomeráció)
a magyar fogyasztók egészségtudatos szolgáltatásválasztása erősödik

Gyengeségek (belső tényezők)

- Kínálat** a kínálat egyenetlen színvonala, általában szűk fogadóképességek szétszórta, pontszerű, egyenként kis hatókörű kínálatok túlsúlya kínálati szereplők összefogásának, túraútvonalainak hiánya (lovas, vízi) új útvonalak bevonása a kínálatba elmarad, hiányzó szolgáltatások (kerékpár) rossz idő esetére hiányos a programkínálat a kínálatok interaktív elemei, animációja alacsony szintű rövid ideig („3-6 órát”) tartózkodó átutazó kereslet terheli a régiót a nagyobb tartózkodást generáló fürdőlétesítmények rossz állapota a bakancsos turizmus kínálati elemeinek rendezetlen állapota
- Hozzáférés** folyami kikötőpontok kiépítetlensége, a folyami közlekedés fejletlensége szuburbanizáció kiváltotta beépítés, zsúfoltság számos kulturális örökség hozzáférhetelensége (pl. árpádkori, egyházi) rendezetlen parkolási lehetőségek (városok, erdei indulópontok) a programszolgáltatók rövid esti nyitvatartása a határállomási átléptetés korlátozottsága, vagy lassúsága a közvetítői láncokban való jelenlét (beutaztatók, Tourinformok) gyengesége a programok késői ismertetése válása, kimaradása a médiumokból a menüajánlatok, csomagok elavultak, egysíkúak
- Társadalom** várakozás a másik kezdeményezésére, közös fellépés hiánya alacsony turisztikai tőkeaktivitás, más ágazatok preferálása önkormányzati idegenforgalmi referensek, vállalkozó beutaztatók hiánya betelepülők és kirándulók fejlesztési igényeinek kritikus szemlélete gyenge részvétel a nagyrégiós marketingben és nemzetközi kooperációban együttműködés gyenge szintje a fő küldő piaccal (Budapest) és egymással is az elkészült térségen belüli tervek koordinációja hiányos magánszféra és önkormányzati sféra együttműködésének hiánya, nincs gazda
- Vendéglátás** a szálláskapacitások alacsony színvonala, kis kapacitása, hiánya alacsony szálláskihasználtság és magas szezonális a szállások egy része nem integrálódik egy értékesítési láncba sem a vendégek átlagos tartózkodási ideje alacsony alulfinanszírozott kisvállalkozások kezén van a vendéglátóhelyek zöme a szociálturisztikai kínálatok piaci konvertálása részben elmaradt a tudatos városképmegőrzés, a közterületek tisztítása részleg alakult csak ki kevés sétálóövezet és rövid esti nyitvatartások kulcsosházak, turistaházak fejlesztésének legátoltsága

Lehetőségek (külső tényezők)

- Kínálat** a központi régió további jövedelemnövekedése
az érdeklődés növekedése a zöld környezet iránt
a stratégia alapján koordinált kínálatfejlesztések EU-forrásoldali támogatása
útvonal-kínálatok régión kívül is, kapcsolat a küldő piacokhoz (pl. kerékpár)
az időszakos lakosság részt vesz a kínálat fogyasztásában
a betelepülő (főként aktív) népesség növekvő kereslete
növekvő befektetői érdeklődés, létrejövő új kínálat-integrátorok
a Duna és az aktív tevékenységek népszerűségének együttes növekedése
- Hozzáférs** EU források a keresztirányú, határ- és hídkapcsolatok kiépítésére
keresztirányú (pl. M0) és központi finanszírozású gyorsforgalmi utak
továbbépülése
növekvő szállodahajó forgalom a Dunán
- Társadalom** a csökkenő budapesti zöldfelületek miatt a fővárosiak kereslete növekszik
elterjed a magyar lakosságban a második és harmadik utazások szokása
az EU és a magyar lakosság idősödik, szabadideje, kereslete növekszik
a régióba aktív, képzett lakosság települ be
- Vendéglátás** a budapesti zöldfelületek továbbcsökkenése, az „oxigén-turizmus” terjedése
központi támogatás egyes kínálatok mögé szállásfejlesztésre (pl. lovaspanzió)

Veszélyek (külső tényezők)

- Kínálat** koordinálatlan fejlesztések a régió határai mentén (Budapest, Szlovákia)
a társrégiók kínálat fejlesztés, kínálatduplázódás
a szétterülő városfejlesztés zavarja a kínálat minőségét (hiperek, lakóparkok)
kívülről határozzák meg a kiejánlott kínálatot
más térségek intenzívebb turizmusfejlesztése elvonja a keresletet
- Hozzáférs** a puffer zónák kijelölése hiányzik, a környezetszennyezés növekszik
közlekedési infrastruktúra fejlesztések elmaradása (főutak fejlesztése)
a bősi zsilip jacht szempontú rendezésének elmaradása
rossz forgalomtechnika, közlekedési feltorlódások
a budapesti bekötő kapacitások szűkek maradnak
a határátlépők nem megfelelő gyorsasága elriasztja az régióba készülőköt
Szlovákia későbbi EU-belépése, a schengeni szabályok
a többi régió ismertsége, promóciójuk révén erősebben nő
az út és vasút mellett nem prioritás a hajóközlekedés állami fejlesztése
- Társadalom** a széthúzás erősödése, a szakmai hozzáértés kimaradása a fejlesztésekből
túlzó várakozások a turizmussal kapcsolatban
alvóvárosiasodás, a szuburbanizációt nem kezeli a Központi Régió
nem alakul ki a partnerség, rosszul értelmezett „verseny” alakul ki
Budapest munkaerő elszívó hatása érvényesül a képzetek körében
- Vendéglátás** minőségi kapacitásbővülés Budapesten
a betelepültek fogyasztásának „visszacsbítása” a fővárosba
minőségi besorolások rendezetlensége
átutazók „tranzitfogyasztása” szabályozatlan marad (pl. idegenvezetés)
a szlovák árszínvonal átcsábítja a vendéglátás fogyasztóit

JÖVŐKÉP KIALAKÍTÁSA

Az Európai Unió a programfinanszírozáson keresztül valósítja meg strukturális és kohéziós céljait, a programok mögött olyan területi stratégiák állnak, melyek keretként határozzák meg az egyes ágazatok fejlődési irányait. Az Európa Tanács irányelvei szerint a megfelelő stratégia az alábbiak szerint készül el:

- problémafa készül, mely 3-4 kulcsproblémában összegzi a régió fejlődési gátjait,
- célfa készül, mely összegzi a célokat,
- stratégiai program készül, amely meghatározza a fejlesztési prioritásokat, a kulcsproblémák megoldását és mögé beavatkozási területeket jelöl ki (intézkedéscsomagok)
- az intézkedéscsomagokat résztvevőkkel, helyszínekkel és időtartammal konkretizálja

A fenti SWOT jelenlegi helyzetünket tükrözi. A jövőképpalkotás azonban hasznos eszköz a régió jövőbeni pozicionálásához. A jövőkép nem részletezi a cél elérése érdekében szükséges lépéseket, de tisztán, egyértelműen megfogalmazza az elérendő „úti célt”. A jövőkép megalkotása kihívásokkal teli feladat, mivel egyértelmű, egyszerű megfogalmazásban egyidejűleg kell vezetést és irányítást nyújtania, valamint izgalmasan és ösztönzően hatnia.

TURISZTIKAI PROBLÉMÁK

Az idegenforgalmi jövőkép kialakításán a régió szakemberei, önkormányzati tisztségviselői és a Hitesy Bartucz & Hollai tanácsadói közösen dolgoztak, műhelymunka keretében. Ennek során először azt tisztázták, hogy a Dunakanyar idegenforgalommal kapcsolatos tényezői közül melyek azok, amelyeknek a jelenlegi állapotát a térség vezetői nem tartják kielégítőnek. Ezek közül a legfontosabbak a következők voltak:

- az együttműködés gyengeségei,
- az agglomerációs helyzetből fakadó gondok
(ide tartozik az elmaradott területek bevonása is),
- a nemzetközi turisztikai versenyben érzékelhető lemaradás.

Ezen kulcsproblémák mögött húzódik meg a dunakanyari turizmus fejlődésének szinte mindegyik gátja. Az alábbi táblázatban igyekeztünk összefoglalni azokat az „akció-területeket”, ahol az egyes problémák a legmarkánsabban kitapinthatók.

Dunakanyar Turizmus Problémája

1. Az együttműködés gyengesége

Önkormányzatok között	Köz- és magánszféra között	Budapest és a térség között	Határon túli területekkel (Szlovákia)	Turisztikai cégek között
Nincs egységes arculat Közös fejlesztések hiánya	Beruházás hiány Térségi marketing gyenge	Kihasználatlan lehetőségek	Kevés a közös fejlesztés, program	Kevés közös kínálat
Térségi lobbyerő gyenge A fejlesztések elmaradnak, egyenlőtlenül oszlanak el vagy egymás rovására történnek. A koncentrált fejlesztés nehéz.				

2. Agglomerációs helyzet

A térség turizmusa Budapest turizmusának is függvénye	A turizmusban a rövid tartózkodási idő a jellemző, ugyanakkor egyszerre sok látogató terheli a régiót	A térség megközelíthetősége romlik a szuburbanizáció jelensége miatt	A szétterülő városfejlesztés következményei – környezeti károk, növekvő társadalmi költségek – negatívan hatnak a turizmusfejlesztésre	A kiköltözők rekreációs kereslete továbbra is főleg a fővárosban realizálódik	Túlzott önkormányzati várakozások a turizmussal kapcsolatban
Problémák a települések eltérő adottságaiból. Nincs kiegyenlítés, nincs az egyes településcsoportok előnyeire épülő, közigazgatási határokat túllépő összefogott fejlesztés.					

3. Lemaradás a nemzetközi turisztikai versenyben

A kínálat nem elég széleskörű és nem elég szegmentált Vannak fehér foltok (különösen a bal parton) Erős szezonális Kevés fejlesztés	Minőségi problémák Kevés a színvonalas szállás és vendéglátóhely A turisztikai termékek és szolgáltatások színvonala egyenetlen	Rövid tartózkodási idő, alacsony költési szint	Kihasználatlan kapacitások	Elmaradás a turisztikát támogató intézményrendszerben és marketingben
A versenyképességi lemaradás hatással van a nemzetközi, belföldi és üdülő turizmusra is.				

STRATÉGIAI CÉL

A feltárt **problémák** jól tükrözik azt a stratégiai veszélyhelyzetet, amibe a Dunakanyar az elmúlt évek folyamán került:

A Dunakanyar együttműködése az utóbbi években fokozatosan csökkent a külvilággal és a régión belül, így agglomerációs helyzetéből jobbára a hátrányokat tapasztalta meg, és fokozatosan lemaradt a nemzetközi turizmus versenyében.

A Dunakanyar szakembereinek ezért a stratégiai **cél** megfogalmazása során két alapvető, egymástól eltérő megközelítés közül kellett **választani**:

- Jelenlegi adottságokból kiinduló jövőkép, amely a jelenlegi helyzet és kínálat fenntartására támaszkodva a már meglévő idegenforgalmi vonzerők, programok fejlesztésére épít ; vagy
- Aspirációs jövőkép, amely a jelenlegi helyzet és kínálat alapos átalakítására, a régió termékeinek, humán erőforrásának, intézményeinek és infrastruktúrájának alapvető átrendezésére, megújítására irányul.

A régió két lehetséges jövőképe

	<i>Jelenlegi adottságokból kiinduló jövőkép</i>	<i>Tudatos fejlesztésre épülő (aspirációs) jövőkép</i>
<i>Fogyasztó:</i>	<i>Alacsony fajlagos költségű döntően belföldi, mennyiségi turizmus</i>	<i>Magas fajlagos költségű, három-generációs, belföldi, külföldi utazók egyaránt</i>
<i>Értékesített termékkör:</i>	<i>Sokrétű kulturális, épített és rekreációs mozaikszerű kínálat</i>	<i>Minőségi egészség és aktív turizmus termékek előtérben</i>
<i>Volumen:</i>	<i>Részesedés Magyarország turizmusából a jelenlegi szinten marad.</i> <i>Kis értékesítési volumen, rövid tartózkodás, alacsony ár</i> <i>Minden terméktípus volumene az országos átlag alatt</i>	<i>Részesedés Magyarország turizmusából a jelenlegi másfél-szeresére emelkedik.</i> <i>Kis értékesítési volumen, hosszú tartózkodás, magas ár</i> <i>Aktív és egészség termékek országos átlag feletti pozícióban</i>
<i>Pozicionálás:</i>	<i>Belföld: kirándulóhelyszín; átlagosan 2,5 napos tartózkodás</i> <i>Külföld: a Dunakanyar, mint Budapest fakultatív programja.</i>	<i>Belföld: 3. hely a kiemelt üdülőkörzetek közt, 3,8 napos tartózkodás.</i> <i>Külföld: önálló úti cél, ahonnan kirándulnak (Bp., Felvidék)</i>

A workshopon sokrétű, termékeny vita alakult ki a résztvevők közt. Egyrészt jól érzékelhető, hogy

- a települések környezetei terhelésük fokozását és kialakult kulturális örökségük megváltozását minimalizálni szeretnék, azonban
- emellett erős igény fogalmazódott meg az idegenforgalom, mint gazdasági ágazat jövedelemtermelésének erősítésére, munkaerőlekötő képességének fokozására.

E két célcsoport csak látszólag mond ellent egymásnak. Hangsúlyosan rá kell mutatnunk arra, hogy a régiónak **extenzív** turizmusa van, azaz nagyon sok napi látogató keresi fel, akik mindkét fenti céllal ellentétes viselkedést tanúsítanak jobbra. Egy **intenzív** turizmus – melyhez komoly fejlesztések és beruházások szükségesek – azonban jóval kevesebb vendég fogadása révén, jelentősen kisebb környezetterheléssel jóval nagyobb gazdasági eredményre képes.

A régió fejlődését vizsgálva már egy-egy ilyen irányú kezdeményezés megjelenését kitapint-hatjuk (a visegrádi gyógyszálló vagy a gödi golfkomplexum fejlesztése kapcsán). Tudatossá vált a viták során, hogy a Dunakanyar lakosai akkor „veszítene az idegenforgalmon”, ha a régió továbbra is passzívan kezeli a rövid tartózkodási időt, az alacsony fajlagos költséget és az átlag alatti szolgáltatási színvonalat. Akkor pedig nyernek, ha az intenzív minőségi átalakulást választják.

A műhelymunkán ezért végül az aspirációs jövőkép elérését céloztuk meg. Ennek megfelelően a Dunakanyart, mint minőségi turizmusra épülő, az egészséget és a kulturális élményt kiszolgáló régiót határoztuk meg.

A Dunakanyar minden szinten együttműködik, hogy a jövőben versenyképes minőségi idegenforgalmi kínálatra épülő, egészséget és kulturális élményt szolgáló turizmus kínálatot nyújtson hosszán itt tartózkodó vendégeinek.

STRATÉGIA

A jövőkép kidolgozása után következett a stratégia kialakítása, vagyis annak meghatározása, hogy milyen módszerrel jutunk el a jelenlegi állapotból a **célállapotba**. A jelenlegi helyzet alapvető megváltoztatását csak jelentős fejlesztések megvalósításával érhetjük el.

Ki kell jelölnünk ezért a beavatkozás irányait, a prioritásokat, melyek egyenesen következnek a problémafábol és az ott felsorolt problémák megszüntetésére irányulnak.

PRIORITÁSOK

A Dunakanyar a feltárt problémák és szűk keresztmetszetek megszüntetésére az alábbi **prioritáscsoportokat** tűzi ki stratégiai programjában:

Dunakanyar Turizmus Célfája

1. Az együttműködés fokozása (mátrix)

Önkormányzatok	tanulás, egységes információs rendszer, közös fejlesztések
Köz- és magánszféra	együttműködés, programcsomagok, befektetésösztönzés
Budapest – Dunakanyar	közös termékcsomagok, promóció, intézményfejlesztés
Szlovákia	eurorégiós és szolgáltatói szintű kooperáció
vállalatok egymás közt	szakmai szövetségek, termékláncok, termékcsomagok

2. Az agglomerációs helyzetből fakadó előnyök kihasználása

Tartózkodási idő	értékesítési láncok, témautak, bázistermékek
Megközelíthetőség	lobbi tehermentesítésért (híd, kikötő, vasút, hajó, busz)
Környezet	tudatos funkciók és zöldsávok, településkép
Kereslet	programok a négy célcsoportnak
Várakozások	megvalósíthatósági tanulmányok, minőségi fejlesztések
Nivelláció	elmaradt települések felkarolása (csoportos termékfejlesztés)

3. Az idegenforgalmi versenyképesség növelése

Kínálat	kínálatfejlesztés rossz időre, minőség standardizálása
Szállás	minőségi szállás és étteremfejlesztés ösztönzése
Költési szint	nyitva tartás, tájékoztatás, garantált programok
Kereslet	programok a négy célcsoportnak
Kapacitások	támogató intézmények és marketing szervezet

INTÉZKEDÉSEK

A prioritások megvalósítása, az intézkedések akkor lesznek a Dunakanyar esetében érdemiek, ha az itt elkészült stratégiának olyan gazdája lesz, melynek alapvető befolyása kell hogy legyen a Dunakanyar területére az alábbi kompetenciákban:

- fejlesztési célok meghatározása
- megfelelő szabályozás kialakítása
- kielégítő finanszírozás megszervezése
- támogató, menedzselő intézményrendszer működése

Másrészt az intézkedések megvalósításához – a turizmus integrált fejlesztésének tapasztalatai alapján – nem csak a Dunakanyar turisztikai termékeit, hanem a termékekhez szükséges egyéb elemeket is fejleszteni szükséges. Biztosítani kell a megfelelő személyi, intézményi háttért, valamint a megfelelő infrastruktúrát is. A prioritásokhoz tehát az alábbi **intézkedéscsoportok** rendelkezhetők:

- 1. humán erőforrás fejlesztés**
- 2. intézményfejlesztés**
- 3. infrastruktúra fejlesztés**
- 4. idegenforgalmi termékfejlesztés**
- 5. értékesítés és promóció („marketing”)**

Az alábbiakban bemutatjuk a régió aspirációs jövőképét támogató stratégiai programok összefoglaló táblázatát.

A táblázatban feltüntettük annak a 30 – a Dunakanyarban készült felméréseink alapján -, stratégiailag legfontosabb programnak a rövid elnevezését, amelynek mentén a létrejövő területi intézmény turisztikai operatív tervezését, majd lépéseit megkezdheti.

A stratégiaalkotás folyamat befejező lépéseként az programtervben kifejtésre kerültek ezek a javaslatok, melyek – természetesen – összességében kell, hogy támogassák a régiót abban, hogy az elfogadott jövőképet elérje.

Dunakanyar Stratégiai Turizmus Programjai

Intézkedések	Prioritások		
	Központi helyzetből fakadó előnyök és különleges adottságok maximális kihasználása	Versenyképesség növelés	Együttműködés fokozás
Turisztikai termékfejlesztés	1. Családi programcsomag 2. Aktív szolgáltatási csomagok 3. Egészséves rekreációs helyszínek	4. Minőségi szálláshelyek 5. Szemináriumi turizmus 6. Fürdőfejlesztések	7. Közös termékfejlesztés 8. Közös rendezvénycsomagok
Humán erőforrás fejlesztés	9. Környezetvédelem 10. Szemléletformálás	11. Felkészülés az EU-s forrásokra 12. Idegenforgalom oktatás 10. Szemléletformálás	13. Háttértelepülések felkarolása 10. Szemléletformálás
Intézményfejlesztés	14. Értékesítési háttér 15. Szállodai együttműködés 16. „Dunakanyar Kártya”	17. Beutaztatás fejlesztése 16. „Dunakanyar kártya”	18. Vállalkozások együttműködése 19. Együttműködő térségi intézményfejlesztés 20. CBC, Eurorégió 21. Privát-közszféra partnerség 16. „Dunakanyar kártya”
Infrastruktúra fejlesztés	22. Informatikai fejlesztések 23. Környezeti programok 24. Turistaközlekedés fejlesztése	25. Településrész revitalizáció 26. Vízi infrastruktúra 27. Kerékpárút fejlesztés 28. Turistaforgalom terelése	28. Turistaforgalom terelése 29. Dunakanyari közlekedési kapcsolatok fejlesztése
Marketing	30. D&T Marketing		

PROGRAMTERV

A Dunakanyar turizmusfejlesztési stratégiájának elkészítését jelentősen segítette, hogy a régió önkormányzatai összefogtak. Ez az összefogás a jövőben alapfeltétele és erőforrása is annak, hogy a stratégia alapján operatív program készüljön és valósuljon meg.

A stratégiai program kidolgozásának alapját az Európai Unió területi stratégiákra vonatkozó irányelvei képezik. A stratégiai program tehát a régió középtávú jövőképének eléréséhez szükséges teendőket foglalja össze.

A program javaslatok készítése során meghatározásra kerültek a programok céljai, illetve a jövőképhez való kapcsolódási pontjai. Fontosnak véltük kiemelni az indokokat, amelyek alapján szükséges az adott részprogram fejlesztése, valamint a megvalósítás rövid leírását. Javaslatunk tartalmazza a program támogatható tevékenységeit, illetve a program megvalósításának eredménymutatóit.

A Dunakanyar Turizmusa Stratégiai Terv ezen része intézkedéstípusokat határoz meg, kijelöli a tevékenységi területeket. A stratégia készítését az Európai Uniós tervezési módszertan szerint az operatív program elkészítése követi. Az operatív program készítésekor a tervezőnek már rendelkezésére kell hogy álljanak a program megvalósítását szolgáló pénzügyi keretek. Így konkretizálni tudja a stratégiát és a pénzügyi lehetőségek függvényében ki tudja választani a stratégiai programok közül az adott rövid távú tervezési ciklusban megvalósítandóakat. A Dunakanyar turizmusfejlesztési stratégiája a középtávú programokat megadva kijelöli a fejlesztés fő irányait, amelyen belül a rövid távú operatív program kidolgozható lesz.

A Dunakanyar TFT, a térség leendő „gazdája” az operatív tervezés keretében a stratégia 30 programját áttekintve tudja kiválasztani a rövid távú operatív programba kerülőket és részletesen kidolgozni azokat. Minden fejlesztés nem kezdődhet meg egyszerre, azonban ajánlatos, hogy a négy intézkedési szint mindegyikéből válasszon a menedzselő szervezet, így biztosítva a térség turizmusa fejlődésének egyensúlyát.

Termékfejlesztési programok

Program neve:	1. Családi programcsomag
Cél(ok):	Üdülőknek hosszabb tartózkodást eredményező kínálat-együttes kialakítása
Programrészek:	Témaparkok történelmi helyszínfejlesztések kétgenerációs létesítmények fejlesztése
Indokok, leírás:	indok: az agglomerációból és belföldről érzékelhető jelentős kereslet ellátása. 1. Egy meghatározott témát, konkrét, nagy létszámú célcsoportnak nyújtó létesítmény-együttes kialakítása és üzemeltetése. Megfelelő közlekedési átmenő terhelésre képes környezet szükséges hozzá, nagy tőkeberuházás és piackutatáson alapuló kínálatterv. 2. A meglévő történelmi ingatlanok tulajdoni, érdek- és telekrendezése alapján a meglévő kínálat fejlesztése. Legendák, mesék, történetek megelevenítése tematikus feldolgozásban (művészek, királyok, csaták, vallás, életforma, stb.), animációval. 3. Turistaházak, vízi sport centrumok és szabadidős központok felújítása és aktív programlétesítmény hozzáépítése, gyermekek ellátása programszolgáltatással.
Támogatható tevékenység:	(1) a szentendrei skanzen további ütemei, új témapark kijelölése (2) pilot projekt „reneszánsz élet” témában Visegrád-Esztergom közt (3) egy hegyvidéki és egy vízparti kétgenerációs projektterv készítése (4) témapark megvalósíthatósági tanulmány, tőkeszervezés (5) további projektek felkutatása, támogatása
Eredménymutató:	tartózkodási idő gyermekes családok aránya a vendégek között

Program neve:	2. Aktív szolgáltatási csomagok
Cél(ok):	Kirándulóknak fajlagosan magasabb költsést és elégedett hobbi-törzsközöniséget eredményező kínálat kialakítása
Programrészek:	halmozott kínálatfejlesztés kapcsolódás egymás kínálatához és téma-utakhoz
Indokok, leírás:	Indok: az agglomerációból és belföldről érzékelhető jelentős kereslet ellátása. 1. Klasszikus hétvégi programok kialakítása, a hobbihoz nem értők számára is kipróbálhatóvá tétele. Részlegesen sportszolgáltatásokkal felszerelt helyszíneken aktív szabadidős szolgáltatások halmozott fejlesztése, egymást erősítő kínálatot nyújtó szolgáltatók szervezésével (pl. siklórepülés, gype sí, csónakázás, hólégballon, paintball, sziklamászás) 2. A kialakítandó létesítménycsoport közös kezelése a tervezéstől, a pályázati, finanszírozási, működtetési, információs rendszeren át az értékesítésig, csatlakozás egymás kínálatához és téma utakhoz (ld. lejjebb valamint a Dunakanyar kártyánál).
Támogatható tevékenység:	(1) operatív elemzés, helyszínek kiválasztása /8-9 db/ (2) megvalósíthatósági tanulmányok (3) helyszín előkészítés, vállalkozószervezés (4) létesítménykialakítás és pre-sales megkezdése (5) beüzemelés és aktív részvétel a téma utakban és a Dunakanyar-kártyában
Eredménymutató:	egy fő vendégre jutó költség visszatérő hobbi-vendégek aránya

Program neve:	3. Egészséves rekreációs helyszínek
Cél(ok):	Betelepülőknek, lakosságnak helyi fogyasztást eredményező minőségi kínálat kialakítása
Programrészek:	fitness multifunkcionális csarnokok wellness szolgáltatók
Indokok, leírás:	Indok: a térségbe települtek igényeiket jelenleg Budapesten elégítik ki, a helyi lakosság egészségtudatosságát is javítja. 1. sport és szabadidős zárt csarnok kialakítása multifunkcionális sportpálya felépítménnyel főként több település által is jól elérhető módon. 2. szaunák, csobbanók, masszázs, kondicionáló programok szolgáltatóinak szoros bevonása a fejlesztésbe, közös üzemeltetés.
Támogatható tevékenység:	(1) vonzáskörzeti piackutatás alapján helyszínek kijelölése, ingatlan előkészítés (2) helyi, régiós vállalkozók bevonása a kínálat megtervezésébe, pályázatok kezelése (3) ingatlanfejlesztések és szolgáltatói fejlesztések
Eredménymutató:	vendégek száma várható élettartam, egyéb egészségi mérőszámok

Program neve:	4. Minőségi szálláshelyek
Cél(ok):	Értékesíthető kereslethez illeszkedő szálláskínálat fejlesztése.
Programrészek:	magas kategóriájú szállodák területi egyediséghez illeszkedő szállások
Indokok, leírás:	Indok: számos helyszín a bevételek nagy részétől esik el szállás kínálat hiányában (helyi adók, idegenforgalmi adó, személyi jövedelemadó) 1. legalább 50 szobás, minimum 4 csillagos fejlesztések támogatása, rendezett ingatlanpolitika, kedvezmények, befektetés-ösztönzés révén. 2. turistaszállások szanálása és szakmai befektető kezébe adása, falusi vendéglátásban legalább 45 főt fogadó falvak támogatása.
Támogatható tevékenység:	(1) látogatóforgalmi adatok és kapacitások eltérése alapján helyszínek vizsgálata, kijelölése, ingatlan előkészítés, befektető-szervezés, pályázatok, megvalósíthatósági tanulmányok (2) ingatlanfejlesztések és szolgáltatói fejlesztések, párhuzamosan szakképzés, munkaerő felkészítése (3) üzembe helyezések
Eredménymutató:	szállásdíj-bevétel, adóbevételek

Program neve:	5. Szeminárium turizmus
Cél(ok):	Budapesti cégeknek, a fővárosba érkezőknek alternatív helyszín biztosítása
Programrészek:	szeminárium helyszínek rekonstrukciója, létrehozása kísérő kínálat
Indokok, leírás:	Indok: a főváros gyenge pontja a szeminárium szegmens, amely zárt, csendes, zavartalan, „nem elcsábító” mégis vonzó helyszínt keres. 1. meglévő helyszínek rekonstrukciója (pl. turistaházak, vadászházak, panziók, intézmények) és esetleges új építés. 2. szabadidős wellness és fitness programok nyújtása (3. ponttal együtt)
Támogatható tevékenység:	(1) helyszínek kijelölése a 3. és 4. ponttal együttműködve, ingatlan-előkészítés (2) helyi, régiós vállalkozók bevonása a kínálat megtervezésébe, pályázatok kezelése (3) ingatlanfejlesztések, személyzeti képzés, promóció (4) szolgáltatói fejlesztések
Eredménymutató:	vendégek száma, tartózkodási ideje, költsége

Program neve:	6. Fürdőfejlesztés
Cél(ok):	A tartós üdülőket előnybe helyező tudatos, a kereslet alapján elkülönülő fejlesztések élményfürdők / rekreációs-gyógyfürdők kialakítására
Programrészek:	fürdőfejlesztés ingatlanfejlesztés
Indokok, leírás:	Indok: hosszú tartózkodást és magas költséget eredményező turizmus forma, megfelelő ingatlanfejlesztés esetén előnyös megtérüléssel 1. a (leendő) fürdő és környezetének ingatlanrendezése, önkormányzati kisajátítások befektetési céllal, kutak rendezése, befektető-szervezés. 2. élményfürdő (pl. Göd) vagy rekreációs gyógyfürdő (pl. Esztergom) fejlesztése legalább 8 hektár minimumterületen, napi 3000 fő befogadó kapacitás minimumokkal.
Támogatható tevékenység:	(1) ingatlan-előkészítés, befektető-szervezés, pályázatok, megvalósíthatósági tanulmányok (2) ingatlanfejlesztések és szolgáltatói fejlesztések, párhuzamosan szakképzés, munkaerő felkészítése (3) 2007-2010: üzembe helyezések
Eredménymutató:	ingatlanérték-növekmény fürdő árbevétele, szállásdíj-bevétel

Program neve:	7. Közös termékfejlesztés
Cél(ok):	Egy-egy célcsoport színvonalas, összefogott ellátása, átjárhatóság, információk biztosítása a vendégek számára
Programrészek:	klaszterek képzése piackutatás alapján (vendégigények) öko-porta és natúrpark program
Indokok, leírás:	Indok: a kerékpáros, lovas, vízi sport turizmus érvényesülésének akadályai az utak, az együttműködés, informálás és kiépítettség hiánya. 1. lovas-klaszter, később kerékpáros-, gasztronómiai- és vízi sport-klaszteré is, azaz az ágazati szolgáltatók összefogása a termék piackutatásában, fejlesztésében, kiépítésében és piacra vitelében, 2. öko porta-hálózat fejlesztése (saját termék alapú vendéglátás), osztrák know-how és EU-támogatással (ld. 11. pont), valamint Naturpark program CBC együttműködésben.
Támogatható tevékenység:	(1) klaszterek képzése, kooperáció felépítése (2) piackutatás a termék összetételére és a célcsoport elérhetőségére (3) regionális szintű termékfejlesztések
Eredménymutató:	kerékpáros, lovas, evezős vendégek tartózkodási ideje

Program neve:	8. Közös rendezvénycsomagok
Cél(ok):	A belföldi és külföldi kereslet megszólítása garantált programokkal
Programrészek:	programszervezés és koordináció közös marketing
Indokok, leírás:	Indok: hosszú tartózkodást és magas költséget eredményez egy rendezvény, ha 1 évvel előre ismert, garantált, több napra változatos programot ad, egyedi és megfelelően ismert a célcsoportok számára 1. a két part különálló művészeti rendezvénysorozatainak összekapcsolása, összehangolása, közös időtervezés célcsoport orientált időszakosokkal, határokon és térségen túli programsorokba kapcsolódás (pl. Vácrátót – Gödöllő, Piliscsaba – Zsámbék) 2. közös marketing: kiadvány, terítési program, promóciós részvételek, foglalási központ, árlista
Támogatható tevékenység:	(1) programszervezés és koordináció (2) közös marketing (3) saját ügynökség
Eredménymutató:	árbevétel a rendezvénysorozatból

Humán erőforrás programok

Program neve:	9. Környezetvédelem
Cél(ok):	A környezeti erőforrások védelme, hogy a Dunakanyar a jövőben is megőrizze vonzerejét.
Programrészek:	lakossági programok vállalati programok
Indokok, leírás:	Indok: unokáink is lakható és turizmus számára vonzó Dunakanyarban élhessenek. 1. iskolai programok kiterjesztése óvodai szintre, ehhez az erdei iskolák és a pedagógusok együttműködése, környezetvédő pedagógus díj alapítása a Dunakanyarban, virágos település - tiszta porta versenyek, 2. önkormányzati referensek képzése, egyetem-önkormányzat-vállalat együttműködések nyersanyag-takarékossági technológiafejlesztésben, környezetvédő vállalat díj, folyamatos sajtómunka
Támogatható tevékenység:	(1) programok előkészítése, tervezése, koordinátor szervezet (2) programmegvalósítás iskolai, vállalati, önkormányzati szinteken
Eredménymutató:	környezetterhelés csökkenése

Program neve:	10. Szemléletformálás
Cél(ok):	A turizmusban résztvevők és a turizmusról döntők felkészítése sikeres munkára és hatékony döntéshozatalra
Programrészek:	non-profit szféra vállalati szféra
Indokok, leírás:	Indok: elsődleges a Dunakanyar számára, mivel jobbára korlátozott a sikeres, modern turizmusban tapasztalatot szerettek száma 1. szakmai tanulmányutak konkurens régiókba az EU tagállamokban, települési turizmus illetve csoportépítő tréning polgármestereknek, 2. vendégfogadó intézmények személyfüggő szolgáltatásai fejlesztése: képzés, verseny, ösztönzők, ellenőrzések, minőségi besorolás alapján (látogathatóság, nyitva tartás, animáció, aktív értékesítés, nyelvtudás, attitűd változása)
Támogatható tevékenység:	(1) szakmai tanulmányút idegenforgalmi versenyvizsgálat céljából (2) tapasztalatok konvertálása csapatépítő tréningben (3) minőségi turizmus versenytámogatás (Vendégszerető Dunakanyar Díj)
Eredménymutató:	ügyfelek, vendégek elégedettsége az adott intézménnyel vállalattal

Program neve:	11. Felkészülés az EU-s forrásokra
Cél(ok):	A Dunakanyar felkészítése arra, hogy másfél év múlva minden hozzáférhető alap forrásait igénybe vegye.
Programrészek:	információs felkészülés befogadásra felkészülés
Indokok, leírás:	Indok: a források befogadása az idegenforgalom számára komoly erőforrást jelenthet, mint jelentős munkaerő lekötő ágazat 1. önkormányzati, térségi és megyei szakértők képzése, EU referens biztosítása (ösztöndj, előszerződés) főbb térségi központokban, vállalkozók felkészítése üzleti tervezés tanácsadással, EU-kérdésekben ingyenes segítségnyújtással 2. EU-alapok elvárásainak megfelelő programkataszter összeállítása, megfelelő megvalósíthatósági és környezeti tanulmányok elkészítése, pályázati felkészültség biztosítása a térségnek (pl. 23. pont is)
Támogatható tevékenység:	(1) EU önkormányzati szakismereti képzés (2) vállalatok felkészítése (pályázatkészítés, finanszírozás, stb.) (3) EU referensek biztosítása
Eredménymutató:	elnyert EU támogatások összege a rendelkezésre álló források felhasználása

Program neve:	12. idegenforgalmi oktatás
Cél(ok):	A vendéglátás színvonalának tartós növelése, a vendégek elégedettségének fokozása
Programrészek:	iskolarendszerű intézményfejlesztés felnőttképzés, továbbképzés, tanfolyamok
Indokok, leírás:	Indok: pénzben és bevételben fejezhető ki egy recepció, vagy egy főszakács felkészültsége, ami a Dunakanyarban általában szerény 1. egy új felsőfokú oktatási intézmény biztosítása a Dunakanyar legalább egy városában, korszerű szakmai, nyelvi képzéssel, helyi és külföldi szakmai gyakorlattal 2. coaching nemzetközi tapasztalatokkal rendelkező, lehetőleg helyi szakmabeliek bevonásával, ágazati szakembereknek szervezett szakmai tanulmányút benchmarking jelleggel
Támogatható tevékenység:	(1) intézmény lobbizás és fejlesztés, tanulmányút (2) intézmény üzembe helyezése, felnőttképzés szervezése (3) folyamatos felnőttképzés
Eredménymutató:	törzsvendégek aránya a szolgáltatóknál

Program neve:	13. Háttértelepülések felkarolása
Cél(ok):	A települések eltérő adottságaiból adódó problémák kiküszöbölése, az elmaradt települések bevonása a turizmusba.
Programrészek:	bevonás a tematikus fejlesztésekbe (7., 8., és 27., 28. pontok) egyedi adottságú településcsoportok képzése
Indokok, leírás:	Indok: a turizmus is hozzájárulhat a hátrányos helyzetű települések tartós munkaerő megtartó képességéhez, bár nem mindenütt és nem kizárólagos megoldásként (!). 1. az egyes téma utak (lovass, kerékpáros, vízi, reneszánsz, gyümölcs, stb.) és rendezvénysorok vonalas kiépülésébe bevonhatók egyes települések, itt a felkészültebbek segítségével, tájékoztató, támogató munkája szükséges, mely ugyan befektetés, de hosszú távon megtérül 2. egy-egy témára (pl. „alkotóműhelyek és borművészet”) megfelelő marketing tanácsadással egy-egy településcsoport különleges arccal jelenhet meg és vonzhat vendégeket gondos tervezés után
Támogatható tevékenység:	(1) bevonás, együttes felmérés, tervezés és megvalósítási terv (2) együttes piacra vitel (kapcsolódás a 4. ponthoz!)
Eredménymutató:	vendégek számának növekedése Dunakanyar mintegy 20 minimális turistaforgalmú helyszínén

Intézményfejlesztés

Program neve:	14. Értékesítési háttér
Cél(ok):	A kínálati csomagok (7. és 8. pontok) aktív értékesítő szervezete.
Programrészek:	szervezet kialakítása és üzemelése
Indokok, leírás:	Indok: a Dunakanyar jelenlegi kínálata alig ismert és passzívan terjed. Értékesítési ügynökség létrehozása, amely a fővárosi és országos, valamint környező küldő piacok magán utaztató szervezeteit és non-profit regionális, országos szerveit aktívan megkeresi, bevonja a kínálat továbbértékesítésébe. Az ügynökség az egyes kínálatok hálózatának létrehozásáért is felel (pl. csónakház-hálózat, lovas-klaszter, ökoporta, stb.)
Támogatható tevékenység:	(1) munkaterv, szervezet, finanszírozás meghatározása (2) ügynökség létesítése
Eredménymutató:	a Dunakanyar kínálatának ismertsége a célcsoportokban

Program neve:	15. Szállodai együttműködés
Cél(ok):	A Dunakanyarhoz kapcsolódó, érdekelt értékesítési láncok kialakítása.
Programrészek:	érdekeltségi rendszer képviselő
Indokok, leírás:	Indok: a Dunakanyar komoly vendégkört szólíthat meg közvetlen közelében, főként a budapesti szállodákban 1. szállodák P.O.S. területe érdekeltégi rendszerének kialakítása hangsúlyozottan programcsomagok értékesítésére, információ és szóróanyag ellátás, intézményi és személyi ösztönzők működtetése 2. saját képviselő foglalkoztatása, aki szezonon kívül a rendszer szolgáltató és értékesítő tagjait szervezi, bővíti, szezonban csoportok ellátását koordinálja
Támogatható tevékenység:	(1) tervezés, kezdő résztvevőkör és finanszírozás kialakítása (2) képviselői programrész indítása, érdekeltégi rendszer
Eredménymutató:	eladott programférőhelyek száma programcsomagok átlagos ára

Program neve:	16. Dunakanyar kártya
Cél(ok):	A programfogyasztás befolyásolása és ösztönzése, szolgáltatók egységbe szervezése és közös piacra vitele
Programrészek:	termékfejlesztés, szolgáltató szervezés, értékesítő szervezet összekapcsolás a Budapest Kártyával és a Közlekedési Szövetséggel
Indokok, leírás:	Indok: sikeres példák bizonyítják, hogy egy régió imázs-képzése és piacra vitele eszköze 1. egy benne-foglalt szolgáltatásokat és szolgáltatási kedvezményeket tartalmazó régiós termék kialakítása, értékesítő szervezet létrehozása a működtetésre (ez a 15. pont gazdája is lehet egyben) 2. tartalmi és értékesítési együttes fejlesztések a jelenlegi Budapest Kártyával és a jövőbeni agglomerációs közlekedési szövetség aktív részvételével
Támogatható tevékenység:	(1) kártya termékfejlesztés (2) piacra vitel
Eredménymutató:	kártyavásárlók száma tartózkodási idő növekedése

Program neve:	17. Beutaztatás fejlesztése
Cél(ok):	A Dunakanyar felkészítése arra, hogy egyre szélesebb kínálattal vonódjon be a nemzetközi turizmus kínálatába.
Programrészek:	programkoordináció beutaztató irodák támogatása Tourinform iroda hálózatfejlesztés
Indokok, leírás:	Indok: EU-szinten növekvő kereslet a tematikus utak iránt, visszafordulás a szervezett nyaralás irányába 1. önkormányzati, térségi, megyei és határon túli koordináció a kulturális, turisztikai programok 1 évvel előre garantált kihirdetésére, ez előfeltétele a nemzetközi szervezett turizmusba lépésnek 2. különleges adó- és egyéb szakmai kedvezmények és támogatások beutaztató irodák fejlesztéséhez, létrejöttéhez 3. saját területi marketing-szervezet (15-16 pontok) támogassák a kínálat kívánt megjelenését a Tourinform-okban, újabb egységek nyitása forgalmas érkezési helyszíneken
Támogatható tevékenység:	(1) programiroda (14. ponttal azonos szervezet), programkatalógus (2) közös adórendeleti és turistainformációs önkormányzati lépések
Eredménymutató:	ténylegesen működő egységek számának növekedése a közvetített, „hozott” vendégek száma

Program neve:	18. Vállalkozások együttműködése
Cél(ok):	Az EU piac követelményeihez felzárkózás, piacérett, életképes nagyságú, sikeres idegenforgalmi vállalkozások létrejötte
Programrészek:	együttműködés inkubáció
Indokok, leírás:	Indok: a Dunakanyarban sok pontszerű fejlesztés zajlik, mely integráltsága hiányában nem hasznosul kellőképpen 1. ágazati klaszterek kialakítása (lovass, kerékpáros, gasztronómiai, stb.) vállalkozások együttműködő, beszállító, feladatmegosztó hálózata, mely közös termékek üzemeltetését és minőségbiztosítást is végez 2. kisebb vállalkozások klaszterekhez illeszkedő inkubációja, informálása, üzleti tanácsadása, továbbképzés, adminisztrációs segítségnyújtás és garancia szövetkezet kialakításával
Támogatható tevékenység:	(1) klaszterképzés (2) inkubációs program indítása
Eredménymutató:	nyereséges vállalkozások száma az adott klaszterben

Program neve:	19. Együttműködő intézményfejlesztés
Cél(ok):	A Dunakanyar turizmusának irányítása közös alapokra kerüljön, az egyes fejlesztések, intézkedések egymáshoz kapcsolódjanak.
Programrészek:	közigazgatási intézményfejlesztés bevonás az együttműködésbe
Indokok, leírás:	Indok: a források elosztása, a szektor szabályainak koordinálása ma még esetleges és nem mindig egymás erősítő lépésekben zajlik 1. kistérségi turizmus-megbízotti hálózat a jelenlegi rendszeren belül, akik az operatív és stratégiai döntésekben, feladatokban a képviselőtestület szakmai támogatói, kapcsolattartók az önkormányzatokhoz és szolgáltatókhoz, a TFT „helyi kezei” 2. a 3 megye, a 3 régió, a határon túli terület és a főváros szervezetei (BTH, RMI, MT Rt, stb.) bevonása döntés előkészítésbe, hozzájáruláshoz jutás közös fejlesztésekhez (pl. kooperatív kiadvány-finanszírozás)
Támogatható tevékenység:	(1) turizmus-megbízotti hálózat (2) régiós és régióon túli kooperációs fejlesztések kiemelt támogatása
Eredménymutató:	elnyert EU támogatások összege a rendelkezésre álló források felhasználása

Program neve:	20. CBC, Eurorégió
Cél(ok):	határon túlnyúló közös turizmus koncepció, fejlesztések egészséges kompetencia megosztása, kioltó kínálatok kerülése
Programrészek:	szlovák-magyar turisztikai térség pilot-projekt
Indokok, leírás:	Indok: a határ mindkét oldalán intenzív kínálatfejlesztés indult, ezek egyelőre ritkán segítik egymást 1. A 3 Ipolyhoz kötődő Eurorégiós szervezet uniója vagy legalább szövetsége, a redundanciákat kerülő, közös, az EU által is támogatható turizmus fejlesztési projektek kidolgozása 2. egy részletesen kialakított turizmusfejlesztési projekt elindítása (ilyen lehet a natúrpark, vagy más néven kultúrtáj program, mely a helyi termelés – helyi idegenforgalmi fogyasztás kultúráját is megteremtheti, ld. még gasztronómiai klaszter, 7. pont)
Támogatható tevékenység:	(1) intézmény szövetség, projekt előkészítése (2) pilot-projekt (3) további CBC és Eurorégió programok indítása
Eredménymutató:	elnyert EU támogatások összege, pilot projekt látogatói száma, bevétele

Program neve:	21. Magán és közsféra partnerség (PPP)
Cél(ok):	A Dunakanyar felkészítése arra, hogy vállalkozói és hatóságai működése a legmagasabb turistaigényeknek feleljen meg.
Programrészek:	közös fejlesztések
Indokok, leírás:	Indok: a PPP gyorsítja és hatékonyabbá teszi a tőkebefektetéseket, a fejlesztések megvalósulását és a közsféra hasznát egyaránt Szálloda, fürdő és kikötőfejlesztés, amely önkormányzati előkészítéssel és vállalkozói fejlesztéssel valósul meg, piacilag megalapozott keresletkutatás és szakmai program alapján. Ezen túl számos más együttműködés is indulhat, ilyen például az óvárosok éjszakai életének, kulturális gasztronómiai animációjának felpozícióba hozása, kiállítások és szolgáltatók hosszabb nyitva tartása, garantált programok és az ehhez szükséges önkormányzati szerepvállalás.
Támogatható tevékenység:	(1) fejlesztési együttműködés helyszíneit azonosító projekt gyűjtemény (2) helyszínek önkormányzati előkészítése (3) vállalkozói fejlesztés, az együttműködés fenntartásával
Eredménymutató:	PPP-ben megvalósuló fejlesztések értéke

Infrastruktúrafejlesztés

Program neve:	22. Közös informatikai fejlesztések
Cél(ok):	A kínálati csomagok (7. és 8. pontok) alternatív értékesítő csatornája.
Programrészek:	szervezet kialakítása és üzemelése
Indokok, leírás:	Indok: a Dunakanyar jelenlegi kínálata az Interneten nem feltűnő, szétszórta és nehezen áttekinthető, nem vezet a főváros a régióhoz és vissza. Budapesttel és a 66+6 településsel közös informatikai információs rendszer fejlesztése, a már kiépült routerekbe és fő portálokba csatlakozás, a szükségtelen redundanciák felszámolása (pl. a Dunakanyar CD legyen elérhető a Dunakanyar portálon, a portál legyen szolgáltatója az országos portál régiós részének, stb.).
Támogatható tevékenység:	(1) tartalomfejlesztés, kereszt linkek, regisztrációk (2) csatlakozás mega-portálokba, rendszerintegráció
Eredménymutató:	a Dunakanyar kínálatának ismertsége a célcsoportokban

Program neve:	23. Környezeti programok
Cél(ok):	A környezetterhelés és a zöldterület-fejlesztés megfelelő szintje a turizmus vonzerő és a táji értékek együttes megőrzésére, EU források bevonásával
Programrészek:	környezet rehabilitációs beruházások zöldterület fejlesztés
Indokok, leírás:	A fejlesztés turisztikai prioritásai: látvány és esztétika, a fővárossal szembeni táji érintetlenség vonzereje. Új zöldterületek magasabb árszínvonal és ingatlanérték realizálásának lehetőségével. 1. A hulladékkezelés megoldása kiemelt feladat, ezt kíséri a helyi rekultivációk, a fenti prioritásokat figyelembe vevő ÁRT és RRT kialakítása, a parlag területek bevonása (pl. gyógynövénytermesztés) 2. Zöldterület növelés: turisták átszilipelése a túlterhelt közutakról, majd frekvenciált gyalogos turista helyszínek parkosítása, fákkal, virágágyásokkal ellátása, mely hosszabb időtöltésre és fogyasztásra serkent utcabútorok, vendéglátók, programok megléte esetén
Támogatható tevékenység:	(1) hulladékkezelési program (2) zöldterület növelési programok (belváros, parlag külterületek)
Eredménymutató:	elnyert EU támogatások összege a rendelkezésre álló források felhasználása

Program neve:	24. Turistaközlekedés fejlesztése
Cél(ok):	A kiránduló forgalom elősegítése a főutak személygépkocsi forgalom melletti megközelítés lehetőségek biztosításával, támogatásával
Programrészek:	vasút, busz közlekedés fejlesztés hajó, kerékpár közlekedés fejlesztés
Indokok, leírás:	Indok: a Dunakanyar látványa hajóról a legszebb, vasútról a legérdekesebb, kerékpárról a legegészségesebb, tehermentesítésre alkalmasak 1. Menetrendfejlesztés utasforgalmi elemzéssel, IP és nosztalgiajárat-szám növelése (MÁV). Keskeny-nyomközű vasutak EU-finanszírozású és turistafogyasztás multiplikálású fejlesztése. Hegyi buszjáratok bakancsos célra, személygépkocsi terhelés csökkentésére, városi P+R kiépítés. 2. Kikötői önkormányzati közműfejlesztés + kikötő létesítmény magántőke bevonásával, kerékpárutak fejlesztése külön kiemelve (27.)
Támogatható tevékenység:	(1) kooperációk kezdeményezése (Budapesti Közlekedési Szövetség, MÁV, Volán, vállalkozók, EU, stb.) (2) utasforgalmi elemzés, menetrendfejlesztés, létesítményfejlesztés
Eredménymutató:	tömegközlekedés aránya az összforgalomban kialakult forgalom fennakadások számának csökkenése

Program neve:	25. Településrész revitalizáció
Cél(ok):	Tudatos városfunkciók, zöldsávok (pufferek) és településképek rendezése magasabb lakossági és turisztikai komfortérzetet nyújtva
Programrészek:	főutca program sétány-program
Indokok, leírás:	Indok: pozitív köztisztasági, kereskedelmi, építészeti multiplikáló hatás 1. Főutcák kiemelt építészeti és zöldfelületi rendezése (KMR program folytatása), forgalmas turistahelyszínek utcabútorral, higiénés létesítményekkel ellátása, turisztikai parkolás fejlesztése, táblákkal bekapcsolva a kialakítandó kijelölt városnéző túravonalakra, (ld. téma utak is). 2. Duna-parti sétányok fejlesztése, kialakítása, sétány-animáció biztosítása utcai bútorok, vállalkozók által, promóciója (pl. Dunakanyar maraton futó gála).
Támogatható tevékenység:	(1) főutca program, sétány program (2) animációs, promóció, multiplikáló hatás ösztönzése
Eredménymutató:	turisták átlagos tartózkodási ideje

Program neve:	26. Vízi infrastruktúra
Cél(ok):	A legkülönbözőbb Duna és Ipolymenti vízi turizmus formák koordinált fejlesztése
Programrészek:	sportjellegű vízi turizmus hobbijellegű vízi turizmus
Indokok, leírás:	Más területekhez (pl. Bodrog, Wachau) viszonyítva alig kihasznált a vízi turizmusban rejlő fejlesztési lehetőség (szemléletformálási kérdés). 1. Csónakházak létesítésének támogatása, a házak hálózatának kialakítása, klubtagság és körtúrák szervezése (14. pont, később Vízi-barát Dunakanyar-Kártya változat), evezősbázisok bővítése modern kiszolgáló létesítményekkel és szállással, 2. Szállodahajó és személyforgalmi hajó kikötők felújítása / kialakítása magáncélú hobbihasználatra is, egy (és nem sok kicsi) jachtkikötő építése megfelelő befogadó kikötővel és vízi benzinkúttal.
Támogatható tevékenység:	(1) sportjellegű fejlesztések (2) hobbijellegű fejlesztések
Eredménymutató:	vízre szállt vendégek a Dunán és Ipolyon vízi turisták átlagos tartózkodási ideje

Program neve:	27. Kerékpárút-fejlesztés
Cél(ok):	Szerepe miatt külön kiemelt. Célunk kettős: a pontszerű turizmust vonalasan kiterjeszteni a kevésbé bevont területekre, illetve a környezeti terhelést csökkenteni alternatív közlekedés révén
Programrészek:	hálózatfejlesztés multiplikáló hatás fejlesztése
Indokok, leírás:	1. A Duna bal és jobb-parti teljes kiépítés biztosítása önálló kerékpárút révén, az Ipoly-part bevonása, csatlakozás Szlovákia felé, de főként az EuroVelo 6 1b és 1c kitérőire. Ehhez együttműködés a 3 megye nem dunakanyari részével is. 2. A 28. pont 2. részében is leírt vállalkozói részvétel kezdeményezése, kiszolgáló, szállás, program és vendéglátó helyszínek elérésének biztosítása
Támogatható tevékenység:	(1) Duna bal-, jobb-parti, Ipoly-parti kerékpárút, régió túl csatlakozások (2) kerékpárút turisztikai hasznosítást növelő fejlesztések
Eredménymutató:	átlagos tartózkodási idő

Program neve:	28. Turistaforgalom terelése
Cél(ok):	Meglévő kínálatok összekötése és újak bevonása, a pontszerű turistatartózkodás szétnyújtása az egész régióba vonalasan.
Programrészek:	Téma utak fejlesztése táblarendszer és kiszolgálóhelyszínek fejlesztése
Indokok, leírás:	1. Nemzetiségek, római kor, reneszánsz, gyümölcsök-bogyók, királyok-érsekek témaújtjai egységes teljes Dunakanyart átfogó üzemeltető, témafeldolgozás, táblarendszer, információs anyagok, szolgáltatói hálózat, közös promóció kialakítása. További témaút közlekedési eszközök alapján: mountain-bike, sík-lovas, hegyi-lovas, kisvasút-lóvasút, ahol a végpontokon szervizt, a vonalon programot, szállást, látnivalók látogathatóságát kell biztosítani. 2. Az egyes téma-utak mentén kiszolgáló létesítmények fejlesztésének támogatása (pl. kerékpár szerviz, lovas pihenő, stb.), és ezzel összekapcsolva tájékoztató táblarendszer kiépítése (központi térkép útvonal, látnivalók és szolgáltatók feltüntetésével), valamint irányjelző táblák. Külön támogatandó civil szervezetek munkája turistajelzések karban-tartására, a jelfelfestések hiányos rendszerének pótlására.
Támogatható tevékenység:	(1) résztvevők koordinálása, létesítési tervek, forráskoordináció (2) legalább 5 regionális témaút kifejlesztése és átadása
Eredménymutató:	háttértelepülések bevonódása átlagos tartózkodási idő

Program neve:	29. Dunakanyari közlekedési kapcsolatok fejlesztése
Cél(ok):	A sugárirányú kapcsolatok elsőségének kiváltása a dugók kiküszöbölésére a Dunakanyarba vezető utakon.
Programrészek:	haránt irányú fejlesztési program bevezető utak fejlesztési program
Indokok, leírás:	Az individualizált (autós) turizmus rohamos aránynövekedésével nem tartott lépést a Dunakanyar közlekedési infrastruktúrája. 1. Lobbi a haránt irányú térségi utakért (régióon belüli és azt elkerülő), valamint a vasút és elővárosi vasút minőségi fejlesztéséért, valamint az M0 és egy dunakanyari híd teljes kiépítéséért, 2. Régiós, fővárosi, megyei és kistérségi, települési összefogás a bevezető utak túlterhelésének csökkentésére (közlekedési szövetség, tömegközlekedés fejlesztés).
Támogatható tevékenység:	(1) lobby munkálatok előkészítése forgalmi tanulmánytervvel (2) közlekedési szövetség
Eredménymutató:	Haránt irányú átkelési idő kialakult forgalom fennakadások számának csökkenése

Területi fejlesztések

A Dunakanyar turizmus stratégiájának programterve hangsúlyosan az együttműködés és fejlesztési koordináció előnyeire építkezik, amely révén az agglomerációs helyzet és a turizmus versenyképessége egyaránt pozitív irányban alakítható.

Fontosnak tartották azonban a résztvevők és megkérdezettek az egyes területi sajátosságok lehetőségeinek minél teljesebb körű kihasználását is. A stratégiai megközelítés azt tartja eredményre vezetőnek a Dunakanyar számára, hogy minden térsége megkeresse és az egész együttműködésbe „behozza” azon egyedi erősségét, amely révén az adott téma kompetencia-központjaként segíti elő saját vezető termékének fejlődését más térségekben is, tapasztalatai, tudása és kapcsolatai megosztásával.

Ezen megfontolás alapján A Dunakanyar turizmus stratégiájának programjához az egyes turisztikai kulcsterületek szintjén is megfogalmazhatjuk – a mikro szintű felmérés hiányában csak információs jelleggel – a régió kulcsterületeinek vezető termékfejlesztési kompetenciáját:

Turisztikai kulcsterület	fő kompetencia	lehetséges kompetencia
<i>Esztergom - Visegrád</i>	<i>kulturális és történelmi rendezvény-turizmus, vízi közlekedés</i>	<i>termál-gyógyturizmus exkluzív minőségű gasztronómia és szállás</i>
<i>Börzsöny - Pilis</i>	<i>aktív turizmus (bakancsos, sport) és szeminárium-turizmus</i>	<i>téma utak, kerékpár és kisvasút, témapark, natúrpark</i>
<i>Szentendre és Szentendrei sziget</i>	<i>városlátogató turizmus, témapark, lovas turizmus</i>	<i>családi üdülés, „Budapest játszótere” kínálat gyermekeknek</i>
<i>Vác és környezete</i>	<i>fesztiválturizmus (DMH) és kerékpáros turizmus</i>	<i>kulturális turizmus, vízi közlekedés, vízi turizmus, golf</i>
<i>Nyugat-Nógrád</i>	<i>bakancsos turizmus, falusi vendéglátás, vadászat</i>	<i>öko-porta szeminárium-turizmus</i>
<i>Dorog-Tát</i>	<i>kistérségi rekreáció borturizmus</i>	<i>alkotóházak nemzetiségi programok</i>

3. táblázat

A Dunakanyar Térségfejlesztési Tanács működése

Elvi és gyakorlati megállapodás szükséges arról, hogy a három megye és három Regionális Fejlesztési Tanács kompetenciájába tartozó terület a turizmusfejlesztések terén programterületként legyen meghatározva és kompetenciáját egy Térségfejlesztési Tanács gyakorolja. A stratégia készítése szempontjából ez különösen az együttműködési intézkedések miatt fontos, mert a turisztikai vonzerők jelenlegi szétszórtsága ezt indokolja.

A turizmuson kívül is jól kitapintható, hogy a térség infrastrukturális és gazdasági fejlődésének tudatos formálása, a kulturális és természetvédelmi feladatok olyan probléma- és célhalmazokat képeznek, melyek jelentős része túlmutat az egyes településeken és kistérségeken. A „stratégia kulcsa” a térség gazdájának funkcióját betöltő szervezet

működése. A szerepkört egy olyan térségfejlesztési tanács tölti be tapasztalataink szerint a leghatékonyabban, amelyet a régió önszerveződése hoz létre, így a régió szereplőinek közös érdekeit jeleníti meg.

Jelentősnek tartjuk azt az előnyt is, hogy a Dunakanyar a szlovák oldal társterületeinek bevonásával egy olyan, több mint félmillió lakost megjelenítő területként indíthatja el munkáját, amely méretgazdaságossági szempontból és az EU központi alapjainak elérhetősége szempontjából egyaránt előnyösebb helyzetbe hozza a Dunakanyar minden települését.

A létrejövő szervezetnek szakmailag és szervezetileg fel kell készülnie, hogy a források jelentős részét külső erők bevonásával biztosítja. A forrásbevonás területei a településeken, a részt vevő régiókon és a magyar központi forrásokon túl a vállalkozói tőkével és az EU-forrásokkal kiegészülve adhatják azt az egészséges finanszírozási hátteret, amely hosszú távon erőssé teheti a Térségfejlesztési Tanács működését.

Javasoljuk, hogy a Dunakanyar Térségfejlesztési Tanács megalakításában ne csak az egyes közigazgatási egységek képviseljék magukat, hanem a szakmai szervezetek, a határon túli partnerek, a főváros, valamint a magán- és közszféra főszereplői egyaránt. A stratégia ekkor válhat olyan munkaeszközzé, amely a közös gondolkodás és nyelvezet, az operatív tervezés alapját szolgáltatja a Dunakanyar minden polgára számára.

Mellékletek

Turisztikai kérdőív

1. Turisztikai adatbázisok kialakítása

1.1. Idegenforgalmi irodák adatbázisa

- Név
- Cím, koordináták
- Tevékenység
 - Kiutaztatás
 - Beutaztatás
 - Belföldi utazásszervezés
 - Információ szolgáltatás
 - Egyéb, éspedig:
- Tulajdonos
 - Állam
 - Önkormányzat
 - Magán személy
 - Egyéb, éspedig:
- Létszám: fő

1.2. Önkormányzatok listája, ahol van idegenforgalmi referens

- Település neve
- Idegenforgalmi referens neve
- Idegenforgalmi referens beosztása
- Idegenforgalmi referens egyéb felelősségi területei

1.3. Turizmussal foglalkozó civil szervezetek listája

- Civil szervezet neve
- Civil szervezet koordinátái
- Kontakt személy
- Tevékenységi kör
- Taglétszám
- Rendezvények

2. Idegenforgalmi oktatás

- Idegenforgalmat oktató intézmények neve
- Idegenforgalmat oktató intézmények koordinátái
- Intézmény típusa (iskola, továbbképző központ, stb.)
- Idegenforgalmi oktatás tárgya, oktatott témák
- Oktatás típusa
 - Iskolarendszerű
 - Alapképzés, továbbképzés
 - OKJ-s tanfolyam
 - egyéb tanfolyam

- Az oktatás által nyújtott képesítés
- Oktatási ciklus hossza
- Hallgatók száma (/év, /tanfolyam)

3. Megyében az elmúlt három évben beadott turisztikai témájú pályázatok adatai

Pályázatonként a következő adatokat kérjük megadni:

- Település, ahonnan a pályázatot benyújtották
- Pályázat benyújtója (önkormányzat, civil szervezet, vállalkozó, stb.)
- Fejlesztés témája
- Megpályázott összeg
- Nyert-e a pályázat

Vonzerőleltárak elkészítéséhez rendelkezésre bocsátott kérdőív és útmutató

VONZERŐ LELTÁR FELDOLGOZÁS – ÉRTÉKELÉS

A vonzerő leltár feldolgozás - értékelés célja a tervező munka segítése.

A kistérségi vonzerők feldolgozása a következő rendszer szerint történik táblázatos formában:

Település	Turisztikai termék	Vonzerő megnevezése	Értékelési szempontok				
			Vonzerő hatókör	Vonzerő állapota	Vonzerőhöz kapcsolódó idegenforgalmi szolgáltatások	Vonzerő érték	Egyéb, megjegyzés

A vonzerők csoportosítása turisztikai termékeként történik a következők szerint:

A turisztikai termékeken belüli listák indikatívak, bővíthetők illetve szűkíthetők, azaz az adott településen megtalálható fontosabb vonzerőket kell beírni és értékelni.

Turisztikai termékek

1. Kulturális és örökség turizmus

Elemei:

- Városkép
- Műemlék épület (vár, kastély, stb.)
- Múzeum, kiállítás
- Kiemelkedő régészeti lelőhely
- Történelmi helyszín
- Rendezvény (nem konferencia vagy vásár)
- Népművészet
- Kézművesség
- Nemzetiségi hagyományok
- Vallási esemény
- Szálloda
- stb

2. Gyógyturizmus

Elemei:

- Gyógyvíz, termálvíz
- Fürdő
- Szálló
- Gyógykezelések

3. Üzleti, konferencia turizmus

Elemei:

- Konferencia központ
- Szálloda
- Szakkiállítás
- Vásár

4. Üdülő, strand turizmus

Elemei:

- Víz
- Strand
- Szállás
- Kemping
- Szórakoztató és kereskedelmi létesítmények
- Üdülőkörzet

5. Aktív turizmus

5.1. Vízi turizmus

- Víz
- Csónakház, -bérlés, kikötő
- Strand
- Szállás
- Étkezés

5.2. Kerékpáros turizmus

- Kerékpárút
- Kerékpár kölcsönzés
- Kerékpár szállítás
- Kerékpár megőrzés
- Szállás kerékpár-tárolási lehetőséggel

5.3. Természetjárás (- nemzeti parkok)

- Speciális flora – fauna
- Kijelzett utak
- Vezetés
- Bemutató ház
- Pihenő, tűzrakó, esővédő hely
- Turista ház

5.4. Lovas turizmus

- Istálló, lóállomány
- Lovasoktatás
- Lovas bemutató
- Lovas pihenőhelyek
- Útvonalak
- Szállás

5.5. Vadász, horgász turizmus

- Vad, halállomány
- Vadászház
- Felszerelés, csónak bérlet, kölcsönzés, vétel

6. Gasztronómia, borturizmus

- Speciális étel, ital

- Pincehálózat, bemutató helyek
- Árúító helyek
- Vendéglátás
- Rendezvények
- Szállás

7. Falusi turizmus

- Szálláshely
- Ellátás
- Kapcsolódó szolgáltatások

A több településhez és kistérséghez tartozó vonzerők (például a Körösök - vízi turizmus termék, természetjárás – Nemzeti Parkok) minden érintett turisztikai kistérségben kerüljenek értékelésre, megnevezve az érintett településeket, de nem az egyes településekre lebontva.

A vonzerő értékelés szempontjai

- Vonzerő hatóköre** – a jelenlegi tényhelyzetet minősítő, összefoglaló mutató azt írja le, hogy ma a megnevezett vonzerő önmagában mely térségből vonzza a látogatókat.
Az egyes, megnevezett **turisztikai termékeket** minősíti (az elemek külön minősítése vonzerő hatókör szempontjából nem szükséges).
Értékelés 1-től 5-ig:
5-ös: a látogatók legalább 20%-a külföldi
4-es: a látogatók legalább 20%-a az országból a régió kívülről érkezett
3-as: a látogatók legalább 20%-a a régióból érkezett
2-es: a látogatók legalább 20%-a megyéből érkezett
1-es: helyi látogatók
- Vonzerő állapota** – az állapotmutató a vonzerő tisztaságát, minőségét, állagát, megközelíthetőségét, nyitva tartását, körülötte lévő parkolási lehetőséget, stb. minősíti.
Az állapotmutató értékéből a beruházás igényre következtethetünk.
Az állapotmutatóval minden egyes turisztikai **termék elemet** minősítünk.
Értékelés 1-től 5-ig:
5-ös: Pl.: jó állapotú, restaurált épületek a városban parkolóhellyel
tisztá gyógyfürdő, jól megközelíthető, tolókocsis vendégek számára elérhető, lépcső nélküli, stb.
4-es: ...
3-as: ...
2-es: ...
1-es: Pl. vízi turizmus termékénél nincs csónakház, kerékpár turizmus termékénél nincs kerékpárút vagy kölcsönző
- Vonzerőhöz kapcsolódó idegenforgalmi szolgáltatások** – a mutató az adott vonzerő elérését, kihasználását segítő idegenforgalmi szolgáltatások, eszközök meglétét, színvonalát minősíti.
A mutató értékéből a szükséges idegenforgalmi fejlesztésekre következtethetünk.
A mutató kialakításánál pl. a prospektus, útba igazító tábla, információs iroda meglétére, kapcsolódó szolgáltatások igénybevételének lehetőségére, útvonal ajánlatok meglétére, stb. kell gondolni.
A vonzerő mutatóval minden egyes turisztikai **termék elemet** minősítünk.

Értékelés 1-től 5-ig.

4. Vonzerő érték

Az értékmutató a vonzerőben rejlő, reális fejlesztés lehetőségére utal.

Az értékmutató és a vonzerő hatóköre mutató jelentős eltérése feszültségre utal a vonzerő lehetséges és jelenlegi kihasználtsága között, összevetésük a fejlesztési célok kitűzését segíti.

Az értékmutató az egyes, megnevezett **turisztikai termékeket** minősíti (az elemek külön minősítése a vonzerő érték szempontjából nem szükséges).

A mutató meghatározása szubjektív.

Értékelés 1-től 5-ig.

Pl.: Kulturális turizmus termék: Gyulai vár, vonzerő érték: 5-ös – az Alföld egyetlen középkori téglavára – amelynek hatóköre 4-es (országos), állapota - mivel jelenleg nem látogatható, stb. - kb. 3-as, turisztikai szolgáltatásai - mivel van tábla, parkolási lehetőség, prospektus, de idegenvezetés nincs - 4-es.

Pl.: Természetjárás turisztikai termék: speciális madárvilág, vonzerő érték: 5-ös, mivel a madárvilág európai viszonylatban kivételesen gazdag, hatóköre 1-es, mert még a helyiek sem látogatják, állapota 1-es, mert út nem vezet oda, idegenforgalmi szolgáltatásai 1-es, mert nincs feltárva a vidék.

5. Egyéb, megjegyzések – a megértéshez szükséges magyarázó típusú vagy figyelemfelhívó megjegyzések.